

BULETINUL ANARHIVEI

ANUL IV, NR. 1, 2024

Editorial	De prin lume adunate...
Ce se mai poate răsfoi prin arhivă	Craiova anarho-punk și antifascistă
Serile Anarhivei	Colecția anarhivată în 2023
In memoriam Gáspár Miklós Tamás	Cărți și broșuri nou apărute la Pagini Libere
Dosar Nicolas Trifon	Rețetă vegană
Mini-recenzii	Unde mai citim ce mai citim
Focus literar: Ursula K. Le Guin	Focus muzical: Bezna Minții

Platforma ANARHIVA își propune să documenteze istoria puțin cunoscută a pătrunderii și a răspândirii ideilor anarhiste în România, începând cu secolul XIX și până în zilele noastre.

Colecțiile arhivate nu sunt menite numai să teaurizeze un patrimoniu, ci să prezinte continuitatea practicilor și ideilor libertare în spațiul românesc.

În ciuda ocultării tradiției anarhiste autohtone, au existat destule personalități, publicații, grupuri, edituri, periodice, corespondențe și, în general, o importantă producție literară asociată mișcării libertare.

Indiferent de perioada istorică de care vorbim, anarhiștii din spațiul românesc au fost mereu conectați la rețelele internaționale, având o contribuție care nu s-a limitat doar la spațiul autohton, ci a depășit orizonturile granițelor politice.

Încercăm să ilustrăm prin diversitatea surselor și colecțiilor inventariate (broșuri, afișe, reviste, fanzine etc.)

multitudinea practicilor de organizare și de reflecție critică anti-autoritare.

În același timp, sperăm ca această colecție să se dezvolte și să atragă viitoare contribuții care să documenteze aspecte necunoscute ale acestei istorii neîntrerupte. De asemenea, sperăm ca prin demersul nostru să trezim un interes mai larg legat de cunoașterea și cercetarea anarhismului în România. De altfel, materialele prezentate pot fi surse de inspirație pentru acțiuni și practici de auto-organizare ghidate de aceleași principii.

anarhiva.com

anarhivaa@gmail.com

[instagram.com/anarhivaro/](https://www.instagram.com/anarhivaro/)

[facebook.com/anarhivaro](https://www.facebook.com/anarhivaro)

linktr.ee/anarhiva

Anuarul este broșura, sau, în cazul de față, revista pe care o publicăm începând cu anul 2021. Vă invităm, deci, să răfoiți și celălalte numere, dacă nu ați făcut-o deja. Acestea pot fi găsite pe site-ul colectivului editorial Pagini Libere, sau scanând următoarele QR code-uri:

2020

2021

2022

Dedicăm acest număr lui Nicolas Trifon, în amintirea prieteniei sale, a căldurii și solidarității cu care ne-a înconjurat și susținut mereu.

Suntem la al patrulea număr (și an) din *Anuarul Anarhivei*. Ideea de la care am pornit inițial a fost să scoatem un buletin informativ în care să cuprindem chestiuni care țin în principal de activitatea arhivei: ce documente am mai primit sau descoperit, ce articole sau studii au mai fost publicate în anul precedent, ce s-a mai urcat în arhiva digitală, ce discuții și inițiative ne-au mai atras atenția etc. Bineînțeles, în paginile anuarului și-au mai făcut loc și alte materiale: mici recenzii de carte, rețete vegane, articole „de opinie” sau prezentarea unor biblioteci online ori din spații autonome. Formatul nu e, așadar, unul foarte rigid. Am încercat să păstrăm, de-a lungul anilor, o structură coerentă, organizată în jurul chestiunilor istorice, dar deschisă actualității. În acest sens, am decis și ca *Anuarul* să devină, începând cu acest an, *Buletinul Anarhivei*, cu o ritmicitate bianuală a apariției. Am simțit că era nevoie, mai ales pentru o publicație al cărei scop rămâne, în principal, unul informativ, de o îmbospătare.

Anul 2023 a fost unul mai lent pentru noi, o viteză care convine, de fapt, muncii de arhivă și cercetare. Ne-am luat mai mult timp pentru reflecție, mai mult timp pentru discuții, călătorii și învățare, mai mult timp pentru parcurgerea materialelor care așteaptă să fie indexate... Între drumuri, discuții și picături de

viață, am început să folosim și noul scanner, luat la finalul lui 2022. Fiind un colectiv a cărui sarcină este în primul rând păstrarea documentelor, ne-a bucurat nespus apariția acestui nou coleg mecanic, mult mai rapid, manierat și știutor decât eram noi obișnuți. Mulțumită lui, am reușit să scanăm și să urcăm în arhiva digitală colecția *Revistei Ideei* pentru perioada 1900-1910. De asemenea, ne bucurăm să vă semnălăm și faptul că în colecția digitală se găsesc acum și cele mai importante volume de nuvele și povestiri scurte de Lulu Neagu-Negulescu, cunoscut mai degrabă pentru *Arimania*.

Anul care a trecut și colecția fizică a crescut considerabil grație numeroaselor (și generoaselor) donații de fanzine, reviste, cărți, afișe sau alte materiale pe care le-am primit. Ceea ce ne-a făcut să realizăm și că e nevoie de un spațiu mai cuprinzător care să le fie dedicat. Așa că, la finalul lui 2023, cu ceva ajutor din partea prietenilor arhivei, am început reamenajarea spațiului, adăugând mai multe rafturi și locuri de depozitare. Reînnoim pe această cale invitația lansată către cei/cele/cex care ar dori să doneze arhivei materiale legate de istoria (mai mult sau mai puțin recentă) a colectivelor, publicațiilor, inițiativelor antiautoritare din geografia noastră (sau de aiurea). Sperăm ca, pe lângă documentele inventariate

pe site, să punem la punct și un fond documentar care să poată fi accesibil și în afara platformelor online. De altfel, în toți acești ani, activitatea arhivei a fost însoțită, fie că a fost vorba de interesul pentru discuțiile pe care le-am propus, de o vorbă bună, de idei sau de contribuții la fondul arhivei, de o solidaritate neîntreruptă. Iar pentru asta suntem profund recunoscătoare.

Ce se poate, așadar, citi în acest număr din *Buletinul Anarhivei*?

DE PRIN LUME ADUNATE

G. Ganait n-a prea stat locului nici în 2023 și ne povestește, la pag. 31-33, despre congresul IFA din Italia, unde a ajuns cu alți tovarăși din regiune. După câteva zile de refacere în „fortăreața” Metelkova din Ljubljana, a revenit în Italia, de această dată pentru un mini-turneu de prezentare a Târgului Anarhist de Carte din Balcani (TACB), care urma să aibă loc în iulie 2023, în Slovenia. Prezentările și discuțiile s-au desfășurat în diferite orașe din Italia, turneul făcând parte dintr-un efort mai larg de popularizare a istoriei anarhiste balcanice în alte geografii, care a inclus zeci de localități și spații alternative din Lyon, Graz, Viena, Varșovia, București etc. La târg au participat peste 80 de colective din regiune, din Europa, dar și din Americi! Noroc că evenimentul

s-a ținut într-o sală de sport destul de încăpătoare, Tabor (o sală cu o lungă tradiție de sport muncitoresc), care a fost vizitată zilnic, pe perioada târgului, de sute de persoane.

În timp ce colectivul Pagini Libere a avut un stand cu broșuri, cărți și alte cele la târg, Anarhiva a propus o discuție dedicată eforturilor de documentare a istoriei anarhiste. O prezentare mai detaliată a chestiunilor discutate cu această ocazie, găsiți la pagina 33-35. De asemenea, la pag. 35-39 puteți citi declarația comună de la finalul TACB, iar la pag. 40 puteți citi apelul la participare pentru ediția din 2024, care se va ține la Priștina.

Dintre numeroasele titluri prezentate la târgul de carte de la Ljubljana, vă semnalăm două publicații apărute sub egida „Antipolitika”, un proiect transbalcanic demarat în 2016.

În primul rând, vă semnalăm apariția revistei „Antipolitika” #3. Numărul e dedicat naționalismului, cu analize, din perspectivă antiautoritară, ale ascensiunii naționalismului în spațiul ex-iugoslav și balcanic, dar și cu texte care abordează chestiunea luptelor naționale anti-imperialiste. Numărul conține, printre altele, și textul deja clasic al lui Fredy Perlman, „Atracția continuă a naționalismului” (1984), care poate fi citit în limba română și în colecția arhivată.

De asemenea, la târg a fost lansată și o scurtă istorie a rețelei de solidaritate din Balcani. Textul trece în revistă diferitele inițiative în acest sens, începând cu perioada postbelică și până în anii '90-2000. Sunt amintite atât târgurile de carte, cât și concertele anarho-punk din anii 2000, marșurile și acțiunile comune, precum marșul antifascist anual „anti-Lukov” din Sofia, ori diferitele publicații balcanice, inclusiv cele din exil, precum *Iztok*. Mai multe despre toate acestea citiți la pagina 29; sau, mai bine, căutați și citiți broșura pe site-ul Pagini Libere.

La prezentarea de la Ljubljana a fost invitat și Nicolas Trifon, anarhist cu origini aromâne de a cărui nume se leagă apariția *Iztok*, care din păcate nu a putut să fie prezent. O lună mai târziu, în august 2023, Nicolas ne-a părăsit. Vestea ne-a întristat profund. În Nicolas nu am pierdut doar un tovarăș de luptă, ci mai ales un prieten apropiat. Despre viața și personalitatea sa puteți afla mai multe citind cele două materiale care i-au fost consacrate de Bogdan Rusu și Răvășel, la pag. 13-22.

PRIN CLUJ, CAPITALA CAPITALISMULUI

Înapoi în țară, am încheiat vara cu o discuție din seria „Serile Anarhivei” (pag. 9-10) dedicată lui Nicolas Trifon, ocazie cu care am scos din arhivă și câteva documente inedite pe care ni le-a trimis de-a lungul timpului, copii ale revistei *Iztok* și ale unui manifest adresat muncitorilor români, tipărit în Franța, în limba română și intitulat „Ce vor anarhiștii” (1981).

Toamna a debutat la Cluj cu a patra ediție a festivalului antiautoritar „Laolaltă”, care a revenit după o întrerupere de câțiva ani. Între 5 și 15 octombrie, au avut loc discuții (despre războiul din Ucraina, despre antifascism, despre sport și sobrietate etc.), diferite ateliere de scriere creativă politică și antispesicistă, drag shows, proiecții, concerte, lecturi și petreceri.

Manifestul acestei ediții exprimă poate cel mai bine intențiile care au animat „Laolaltă”, la care ne-am bucurat să participăm, chiar dacă nu am reușit să ajungem la toate evenimentele:

Trăim într-un context al crizelor multiple care se intensifică: vedem un război la graniță, valuri noi de militarizare, suntem expuse la măsuri de austeritate, la criza locativă și a costurilor traiului. Simțim de multe ori pe propria piele răspândirea și întărirea ideilor naționaliste, fasciste, patriarhale și queerfobe, în jurul cărora neoliberalismul ne fragmentează și exploatează viețile și luptele. Criza climatică devine tot mai profundă, avansând îngrijorător. Tot mai multe vieți umane și non-umane sunt pierdute, tot mai multe ecosisteme și comunități sunt distruse. Ne strângem laolaltă ca să ne opunem acestor crize și forțelor lor distructive, ca să ne întărim luptele antiautoritare, anticapitaliste, antifasciste, anarha-queer-feministe, antirasiste, decoloniale, antispeciste, antiabilitiste și artisaniste! Ne strângem laolaltă ca să creștem rădăcinile unor noi lumi, să explorăm alte posibilități de a fi împreună în geografiile noastre locale, aspirând către lumi bazate pe solidaritatea și cooperarea dintre lupte, grupuri și inițiative.

În ultimul *week-end* de „Laolaltă” a avut loc și cea de-a cincea ediție a Târgului Autonom de Carte și Zine, un alt prilej, pentru noi, de a explora istoria antiautoritară locală. Remarcăm aici, printre altele, lansarea volumului *Federalism, socialism și antiteologism & Catehism revoluționar* de Mihail Bakunin,

text tradus în premieră în limba română; discuția dedicată volumului *Holera și duhul comunismului* de Călin Cotoi (mai multe la pagina 25), în prezența autorului; ori lansarea celui de-al doilea număr din *Turma! Zina Comunității Vegane Queer* (mai multe la pagina 29), pe care vă recomandăm s-o citiți.

O TOAMNĂ (ȘI O IARNĂ) PLINE PRIN BUCUREȘTI ȘI TIMIȘOARA

Între 3 și 5 noiembrie a avut loc primul Tattoo Circus din București. Trei zile întregi de tatuaje, dublate de concerte. Donațiile strânse cu această ocazie au fost trimise către Sea Watch și No Border Kitchen. Ambele inițiative activează în prima linie împotriva „Fortăreței Europa” și pentru dreptul la viață și demnitate al celor care se refugiază. Sea Watch este o organizație de salvare pe mare, iar No Border Kitchen este activă pe insula Lesbos din Grecia, sprijinind (cu acte, provizii, hrană, spații de dormit și îmbrăcăminte) refugiații. Anual, sute dintre aceștia mor pe mare din cauza politicii de militarizare a frontierelor europene, care înseamnă și criminalizarea tuturor refugiaților și migranților. Așteptăm cu nerăbdare următoarele ediții.

Important de amintit și faptul că, începând cu luna noiembrie, în marile orașe din țară au avut loc mai multe acțiuni de informare și de solidarizare cu populația din Gaza, supusă unui atac fără precedent în istoria recentă. Notăm aici și apariția unei inițiative locale de solidaritate, PalestineSolidarityCj. Vă recomandăm să îi urmăriți pe

platformele de socializare dacă doriți să fiți la curent cu demersurile lor, pentru a vă informa referitor la situația din Palestina sau pentru a afla de manifestații sau alte evenimente de solidarizare.

Înainte de Crăciun, tot la București, între 15 și 17 decembrie a avut loc a șasea ediție a Târgului Autonom de carte și Zine. De-a lungul celor trei zile, au existat standuri cu cărți, fanzine, benzi desenate, autocolante și *merch diy*, dar și mâncare vegană de casă. În cadrul târgului au avut loc și discuții pe teme precum cultura de securitate, ascensiunea drepte extreme din România, combustibilii fosili, criza climatică și pericolul eco-fascismului, sportul și sobrietatea.

A existat, de asemenea, un stand organizat de Blocul Roz la care au putut fi găsite mai multe materiale, precum poezii ale unor poeți palestinieni traduse în română. Donațiile au fost trimise unor tovarășx aflați în tabăra de refugiați Jenin din Cisiordania, aflată sub atacul neîntrerupt al armatei și coloniștilor israelieni.

Și la Timișoara au avut loc diverse activități și evenimente, în special la Centrul Social Iledera: *brunch*-uri comunitare, film proiecții de filme, lansări de carte, un eveniment de autoapărare feministă, precum și discuții pe diferite teme.

Două tipuri de evenimente au avut continuitate și în noul an: cele dedicate situației din Gaza și seria de discuții și prezentări dedicate ecologiei sociale, pornind de la scrierile și gândirea lui Murray Bookchin, un autor anarhist (încă) puțin cunoscut la noi.

Vă invităm să-i urmăriți și pe tovarășx de la Iledera, unde se întâmplă regulat lucruri interesante!

LA POVEȘTI CU ANARHIȘTII DIN CRAIOVA (C.A.F.)

De ceva vreme, am început o serie de interviuri prin care încercăm să documentăm aspecte ale istoriei anarhiste (relativ) recente, în principal perioada de după '89, apelând la cele/cei care au participat sau au contribuit la diferitele inițiative de atunci.

A fost o perioadă, din multe puncte de vedere, de pionierat și (re)inventare a unei vieți politice comunitare, de la firul ierbii, ostilă în mare măsură așa-zisei politici de stat (sau de partid/e); o perioadă în care au apărut primele fanzine anarho-punk, s-a înfiripat o mică scenă antifascistă, au apărut primele acțiuni „hrană, nu bombe”, primele spații autonome, primele manifestații antirasiste, antimilitariste etc. În acest peisaj cultural și politic radical diferit (sau, la fel de bine, radical și diferit) care începea să se contureze, Craiova a jucat un rol important. Interviu realizat în 2023 cu două din persoanele active atunci, în anii '90-2000, încercăm să schițeze atmosfera acelor zile, primele surse, lecturi și inițiative care i-au animat, cum arăta un parcurs anarhist în contextul „tranziției românești”, care erau legăturile cu scena punk, dar și aspecte mai puțin discutate, în special represiunea polițienească și modulurile de a-i rezista. Pentru noi a fost nu doar o discuție interesantă, ci una pasionantă. La paginile 41-44 puteți, așadar, citi și un fragment din acest interviu.

BIBLIOTECI, REȚETE, MUZICĂ ȘI ALTE CELE...

O altă veste bună e apariția, la finalul anului 2022, versiunii în limba română a „The Anarchist Library” (sau Biblioteca Anarhistă), cea mai cuprinzătoare colecție online de texte antiautoritare. Și mai îmbucurător e faptul că Biblioteca Anarhistă (despre care mai multe veți afla la pag. 50), crește încet-încet, dar sigur, precum cresc și bibliotecile spațiilor autonome din România (pag. 50-51).

La finalul buletinului am inclus, ca de obicei, lista cu documente nou indexate în arhivă, o rețetă de chec vegan, dar și versurile unei piese recent lansate de Bezna Miinții, un proiect muzical anarho-hip-hop pe care vi-l recomandăm și despre care puteți afla mai multe la pag. 52.

*

Bineînțeles că acest succint rezumat nu acoperă toate lucrurile (bune) care s-au petrecut în ultimul an, care ne-au atras atenția sau la care am participat. Nici nu are acest scop, până la urmă, ci doar cel de a puncta, imperfect, câteva chestiuni care ni s-au părut mai relevante în contextul activității noastre.

Ceea ce ne dă speranță în prezent, în ciuda a autoritarismului crescând, a militarizării societății și minților, a conflictelor tot mai violente, este faptul că micile spații și inițiative de solidaritate, în care oamenii încearcă să se regăsească într-un altfel de laolaltă, nu dispar; ba chiar dimpotrivă. Poate și pentru că nevoia profundă care le naște (și le-a născut dintotdeauna) nu a dispărut niciodată, și nici nu poate să dispară.

„Purtăm o nouă lume în inimile noastre” nu e doar un slogan, ci și vocea care se opune mașinăriei morții, care continuă să trăiască și să creeze un altfel de prezent, mai liber, mai deschis, mai cuprinzător pentru toți și toate.

Anarhiva

CE SE MAI POATE RĂSFOI PRIN ARHIVĂ (2023)

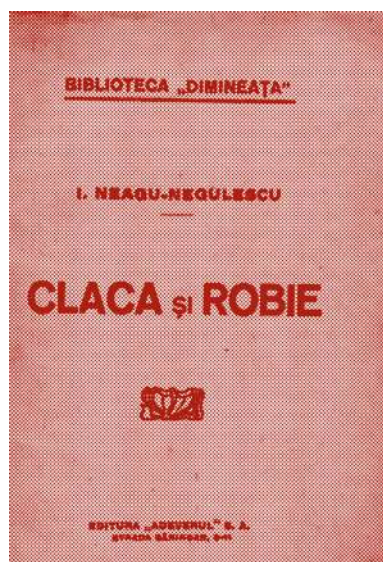
CLACĂ ȘI ROBIE DE IULIU NEAGU-NEGULESCU (1926)

În 1848, ideea dezrobirii romilor era pentru prima dată înscrisă în proclamația revoluționară de la Islaz. „Poporul român leapădă de pe sine neomenia și rușinea de a ține robi”, așa începea unul din punctele proclamației. Abia opt ani mai târziu, pe 20 februarie 1856, a fost adoptată legea pentru emanciparea romilor din Principatul Țării Românești. Timp de o jumătate de mileniu, domnitorii, biserica și boierii dețineră romi ca sclavi. Deși îndelungată și brutală, istoria sclaviei romilor este puțin (re)cunoscută în România.

Iuliu Neagu-Negulescu a fost unul dintre puținii scriitori care au abordat în nuvelele sale în mod direct

acest subiect. Găsiți în colecția anarhivată nuvela „Clacă și robie” în care, prin vocea unui fost sclav, sunt evocate brutalitatea, exploatarea și umilințele la care erau supuși romii.

Vă recomandăm să ascultați, dacă n-ați făcut-o deja, și episodul Leneșx Radio cu sociologul Adrian Nicolae Furtună dedicat acestui subiect: „Locurile memoriei: sclavia și holocaustul împotriva romilor, cu Nicu”.

← Clacă și robie

Fluturaș 19 martie →

19 MARTIE, ZIUA INTERNAȚIONALĂ ÎMPOTRIVA MILITARISMULUI

Toate războaiele împotriva noastră, noi împotriva tuturor războaielor!

Craiova Anarho-Front

Începând cu anii 2000, colectivele anarhiste din România s-au mobilizat de mai multe ori împotriva militarizării și războaielor, fără a socoti aici și acțiunile „hrană, nu bombe” organizate frecvent în toate marile orașe: Timișoara, București, Craiova, Iași sau Cluj.

Un exemplu în acest sens a fost și manifestația împotriva războiului din Irak din 1 martie 2003 de la Craiova, la care anarhiștii/-ele au participat în număr

mare. Tot în 2003, în 9-16 martie, a fost organizată și „săptămâna anti-război” la Timișoara, cu concerte, proiecții de filme, discuții etc. Dări de seamă de la ambele evenimente se pot găsi și în revista **Revolta!** #1, ori în zina **D.I.Y.** #1, ambele aflate în colecția anarhivată.

Tot în colecția on-line se găsesc și materiale pregătite și tipărite cu această ocazie de anarhiști/-te, care au scos și răspândit o serie de fluturași împotriva naționalismului și înarmărilor și în favoarea solidarității internaționale, egalității și libertății tuturor.

REVISTA IDEEI (1900-1910)

Reiese din toate practicile noastre că cel dintâi lucru ce e să-l facem este acela de a stabili o solidaritate între toți călătorii vieții, să nu mai fie nimeni singur, lăsat la băntuirea restrîștei, pradă tuturor încercărilor rele.

Panait Mușoiu

Am reușit, în sfârșit, să adăugăm la arhivă colecția 1900-1910 a *Revistei Ideei*, cea mai importantă publicație anarhistă de la noi, apărută între 1900-1916 și editată de Panait Mușoiu. Numerele au fost scanate și trecute printr-un OCR, fapt care permite găsirea direct în document a termenilor căutați, ușurând astfel căutările și, implicit, și munca de cercetare.

Revista Ideei a funcționat ca un organ neoficial al mișcării anarhiste românești, câștigând, la fel ca și alte publicații anarhiste cunoscute de la acea vreme (cum ar fi *Freiheit*, *Freedom*, *Les Temps Nouveaux* etc.) un statut cvasi-instituțional. De altfel, Revista Ideei avea numeroși abonați internaționali, în Europa și mai ales în S.U.A.

Programul propus de Panait Mușoiu a fost în primul rând unul de „iluminare socială”, vizând popularizarea științei și a literaturii revoluționare. Panait Mușoiu dorea să alcătuiască o arhivă/bibliotecă de literatură științifică, socială și politică în limba română, folositoare tuturor celor dornici de emancipare și „însetați de mișcare”. Colecția de cărți și broșuri a *Revistei Ideei* a devenit astfel cea mai cuprinzătoare colecție de literatură anarhistă și socialistă în limba română, cuprinzând sute de titluri, majoritatea traducerii din autorii clasici ai anarhiei: Bakunin, Kropotkin, Reclus etc.

În jurul revistei s-a adunat un larg cerc de susținători, care contribuiau cu articole sau traduceri, răspândiți peste tot în țară și în lume, dintre care-i putem aminti pe Iuliu Neagu-Negulescu, Petru Țărnă, Moriss Maier, Nath. Finkelstein, Mina Neuwirth, Cornelia Ștefănescu, Matei Dimitriu, Gh. Varlaam-Ghițescu, Grigore Goliav, Samuel Most, Gheorghe Mărculescu, Lucreția Bălănescu etc.

Curcile anarhiste românești au atras în acea perioadă și un număr mare de militanți cu origini evreiești. Persecuțiile politice din partea statului român, precum și antisemitismul în creștere, i-au împins pe mulți socialiști evrei să emigreze. În mare parte aceștia și-au continuat activitatea politică și în străinătate, rămânând în contact cu Panait Mușoiu și fideli *Revistei Ideei*. Vă recomandăm, așadar, să citiți articolele trimise de aceștia din S.U.A., în care sunt descrise în culori vii drumul emigrării, dificultățile întâmpinate, perspectiva lor asupra mișcărilor muncitorești din locurile de adopție etc. Mai ales în primii ani, *Revista Ideei* a publicat numeroase astfel de corespondențe din partea anarhiștilor stabiliți peste ocean. Aceștia anunțau,

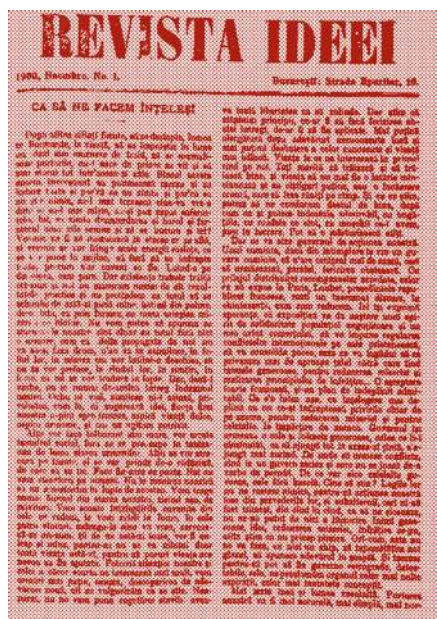
de exemplu, crearea, în 1903, a unui grup anarhist la New York, format din muncitori evrei din România; sau, în 1905, înființarea unui fond de sprijin dedicat *Revistei Ideei*, pentru a face din ea „organul” internațional al anarhiștilor români.

Vă recomandăm, de asemenea, colecția *Revistei Ideei* din 1907, care cuprinde numeroase articole despre răscoala țărănească și despre reprimarea ei brutală de către regimul liberal.

Alte teme abordate în paginile revistei erau libera cugetare, uniunile libere, feminismul, educația anarhistă, Revoluția din 1905, pacifismul și anti-militarismul, acțiunea

directă, sindicalismul revoluționar, expulzările socialiștilor și represiunea din partea poliției etc. De altfel, încă de la începutul apariției revistei, autoritățile au încercat să împiedice răspândirea ei, încercând să-l intimideze pe Mușoiu (care era urmărit tot timpul de Siguranță), să distrugă tirajele sau să oprească expedierea revistei către abonați.

Dacă doriți să aflați mai multe despre editorul *Revistei Ideei*, vă recomandăm scurta biografie publicată de Pagini Libere, urmată de o anexă literară, în care găsiți mai multe evocări ale publicistului libertar semnate de contemporanii săi: Tudor Arghezi, Sașa Pană, Brunea-Fox, Isac Peltz etc.

SĂ NE AMINTIM DE ORIGINILE ANARHISTE ALE ZILEI DE 1 MAI!

Dacă munca era bună, o luau stăpânii.

Șt. Gheorghiu

Sărbătorirea zilei de 1 Mai, ca zi a muncitorilor din întreaga lume, este legată de evenimentele din piața Haymarket din 1886, când opt muncitori anarhiști au fost arestați, iar mai apoi condamnați la moarte pentru participarea lor la lupta pentru ziua de muncă de opt ore. Această semnificație fost ocultată pe parcurs, fie prin reducerea zilei la o benignă sărbătoare, fie prin cooptarea ei în funcție de interesele diverșilor actori: partidele politice și statele. Sărbătoarea muncitorilor (care e și o zi de comemorare și de aducere aminte a luptei lor) a fost astfel transformată într-o sărbătoare a statului, ori într-o celebrare a conducătorilor, cu muncitorii defilând pe post de recuzită în spectacolul puterii.

Încă din secolul XIX, anarhiștii din România au încercat să reamintescă, prin publicații, evenimente și acțiuni, de semnificația radicală, populară și anti-autoritară a zilei de 1 Mai.

În 1892, Panait Mușoiu și Panait Zosîn au hotărât să organizeze o serbare de 1 Mai în Botoșani. Alertate, autoritățile au făcut totul pentru a opri manifestarea. Botoșaniul arăta în acele zile ca un oraș sub asediu, își amintea Mușoiu, cu patrulile de jandarmi la fiecare colț de stradă și numeroase arestări printre tinerii care ajutaseră la organizarea manifestației.

Același Panait Mușoiu a publicat în *Revista Ideii* câteva texte despre evenimentele din piața Haymarket. Găsiți în colecția anarhivată textul „În amintirea martirilor din Chicago”, în nr. XII (1901). De asemenea, o traducere a discursurilor anarhiștilor din Chicago de la procesul în care au fost condamnați se găsește în nr. 114 (1911), aflat în curs de digitalizare: „Procesul anarhiștilor din Chicago. Întâi Mai 1886” (August Spies, Michel Schwab, Oscar Neebe, Adolf Fischer, Louis Lingg, George Engel, Samuel Fielden, Albert Parsons).

Vă mai recomandăm, tot din aceeași perioadă, numărul 6 al revistei *Pagini Libere* (1926), dedicat

zilei de 1 Mai. Unul din textele cele mai interesante este cel al muncitorului Petre Popescu, intitulat „Vrem libertate”.

După 1989, anarhiștii din Craiova au încercat să readucă semnificația zilei de 1 Mai în atenția publicului, organizând în 2002 o manifestație în centrul orașului. Tinerii anarhiști de atunci protestau față de sporierea cheltuielilor militare în contextul războiului din Afghanistan, organizând în același timp și un eveniment „Hrană, nu bombe”, pentru a reaminti de spiritul solidarității între toți cei exploatați care definește ziua muncitorilor.

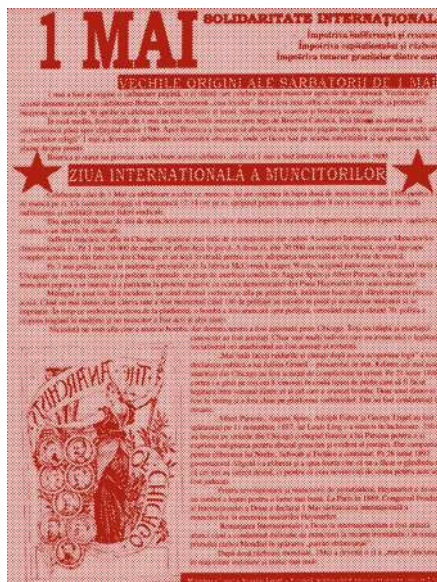
Doi ani mai târziu, în numărul 13 al zinei *Ura*, cu ocazia zilei de 1 Mai, a fost publicat un manifest semnat de Craiova Anarho-Front, care poate fi citit în colecția anarhivată.

În anii care au urmat, au apărut mai multe texte legate de ziua de 1 Mai, data fiind marcată prin acțiuni de solidarizare cu muncitorii (la Timișoara), prin evenimente „Hrană nu bombe”, „Critical Mass” (București), prin lipiri de afișe (Cluj), discuții, ateliere etc.

Toate aceste acțiuni, texte și evenimente încercau să ne amintească de un 1 Mai al solidarității: cu cei și cele care muncesc, cu muncitoarele aflate departe de casă, cu pensionarii, cu șomerii, cu cele/cei a căror muncă „nu contează”, cu munca ființelor non-umane, cu toți cei/cele/cei care duc povara unui sistem nedrept și brutal. Dar și de un 1 Mai al luptei, al nereșemnării, al grijii reciproce, al rezistenței în fața tuturor nedreptăților.

O selecție de astfel de texte puteți găsi în colecția anarhivată.

De asemenea, pentru cei care doresc să audă mai multe despre istoria și transformările zilei de 1 Mai dintr-o perspectivă anti-autoritară, vă recomandăm podcastul tovarășilor de la Leneșx Radio: Ep. 003 — (Contra)istorii leneșe: ziua internațională a muncii cu Alex și Adi [RO].

INFO-PROPAGANDA (2001-2008)

O categorie aparte a publicisticii libertare o constituie tipăriturile ușor de răspândit și care cuprindeau, într-o formă accesibilă, informații necesare emancipării sociale și politice. Aceste publicații erau destinate unui public larg, oricine putând mai apoi să le copieze și să le distribuie mai departe, la manifestații, la concerte, la școală etc.

Un exemplu foarte bun în acest sens îl oferă seria de fluturași, broșuri și pliante „Info-propaganda”, care apare între anii 2001-2008. Inițiativa s-a dezvoltat inițial în mediile anarhiste și anarho-punk craiovene. În aceeași perioadă, tot la Craiova, apăruse și „temutul fanzin URA”, după cum fusese numit, nu fără o oarecare ironie amicală, într-o altă publicație anarhistă din acea vreme.

Începând cu 2005, broșurile sunt scoase sub titulatura Inițiativa Autonomă Craiova. Însă, de-a lungul timpului, *Info-propaganda* a fost un format editorial folosit și de alte inițiative informale, de pildă Craiova Anarho-Front sau Lovekills.

În colecția anarhivată puteți găsi mai multe astfel de texte, destul de variate din punct de vedere tematic și al realizării. De la scurte broșuri de analiză a relației dintre capitalism și statul autoritar, la broșuri

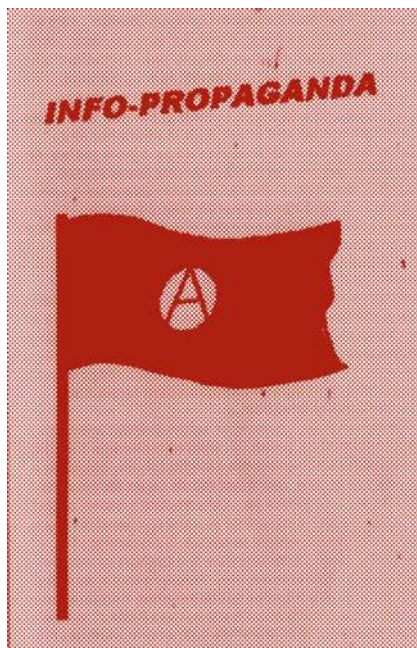
informative despre principiile anarhiste, ori despre sindicalismul revoluționar; și de la traduceri din Emma Goldman la pliante antirasiste distribuite la manifestații, ori chiar pe stradă. O altă parte importantă o reprezintă și broșurile istorice (cazul Sacco & Vanzetti), dar au apărut și alte materiale interesante, precum seria de interviuri „Despre putere” de M. Foucault.

Scopul avut în vedere nu era doar acela de a propaga o serie de idei sau o ideologie, ci mai ales acela de a crea o „cultură a rezistenței” și „educație pentru revoluție”, după cum arată și motto-ul folosit pe majoritatea materialelor scoase.

Îndemnul care apărea la finalul broșurilor de atunci este și el grăitor: „Citește, multiplică, distribuie!”; o practică importantă, mai ales într-o perioadă în care internetul se afla la început, iar puterea de amplificare a rețelelor sociale era încă greu de imaginat. O perioadă, de asemenea, în care suportul material, dar și

contactul personal, erau încă mijloace importante de răspândire a ideilor.

Puteți citi o parte din pliantele „Info-propaganda” în colecția din arhivă.

ALFREDO M. BONANNO (1937-2023)

Alfredo Bonanno (1937-2023) a fost una din vocile importante ale anarhismului insurecționar din ultima jumătate de veac. A fost scriitor, editor, militant, dar și (ocazional) „expropriator” de bănci.

Bonanno se raporta critic la modelele clasice ale anarho-sindicalismului și sindicalismului revoluționar. Perspectiva sa asupra organizării se baza pe ideea grupurilor de afinitate, organizate informal și autonom. Acțiunea directă era, de asemenea, o componentă esențială a concepției sale anarhiste. Alfredo Bonanno

a văzut în anarhism în primul rând realitatea luptei de zi cu zi, nu doar o teorie abstractă: „Anarhismul nu este un concept ce poate fi închis într-un cuvânt, precum o piatră de mormânt. Nu este o teorie politică. Este un mod de a concepe viața, iar viața, fie ca suntem tineri sau în vârstă, bătrâni sau copii, nu este ceva definitiv: este o miză pe care trebuie să o jucăm zi după zi.”

În colecția anarhivată puteți citi unul din textele care rezumă cel mai bine concepțiile lui Bonanno, *Tensiunea anarhistă*, tradus în limba română în 2009.

SERILE ANARHIVEI

Sub titulatura „Serile Anarhivei” am inițiat, începând cu 2022, o serie de discuții, ateliere și prezentări dedicate istoriei anarhismului în România. Documentarea acestor povești, multă vreme ignorate sau neînțelese, este un proces colectiv, care nu poate crește, credem noi, decât prin crearea unor comunități de cunoaștere care să aducă toate aceste fire în prezent. Tocmai de aceea, recuperarea micilor istorii libertare locale înseamnă, credem noi, mai mult decât simpla lor inventariere.

A treia întâlnire din această serie, care s-a ținut la Cluj, i-a fost dedicată lui Nicolas Trifon, anarhist cu origini aromâne, stabilit în Franța și un prieten al arhivei, care ne-a părăsit, din păcate, în 2023. Mai multe despre Nicolas Trifon, a cărui activitate a fost documentată în cartea de interviuri apărută anterior la Pagini Libere, găsiți și în textele care i-au fost consacrate, după moartea sa, de doi amici, evocări pe care le-am inclus în acest buletin.

La final de octombrie, încercând să ne mai bucurăm de vremea de dinaintea iernii, ne-am întâlnit din nou la Cluj pentru o discuție dedicată de această dată gândirii lui Murray Bookchin: „Ecologie socială și utopii imperfecte”. Am povestit puțin despre noul volum apărut la Pagini Libere, *Să ne amintim de Spania*, care reunește două articole ale lui Bookchin despre

revoluția spaniolă, încercând să înțelegem perspectiva antiautoritară asupra acestei istorii.

Exercițiul pe care-l propune Bookchin nu e însă doar unul istoric, ci și unul de reimaginare critică a lumii prin schimbarea de accent de la acele practici și viziuni care privilegiază ierarhia, dominația, acapararea, spre cele care pun la bază întrajutorarea, egalitatea, conlucrarea (cu oamenii, cu ființele non-umane, cu natura). În discuție s-au atins, așadar, și temele principale ale gândirii bookchinienne, toate interconectate: ecologia socială, municipalismul libertar, organizarea ecologică și autonomă, contestarea imperativului capitalist al creșterii nesfârșite, practicile anti-hegemonice etc.

Bookchin pune viața ecologică împotriva ierarhiei și dominării, orașele împotriva urbanizării, mișcările revoluționare împotriva statului și capitalului, transformarea colectivă continuă împotriva pasivismului, lejeră împotriva înregimentării oricărui aspect al vieții, utopia împotriva tehnio-optimismului, scara umană de organizare împotriva gigantismului modernității capitaliste ș.a.m.d. Întâlnirile dedicate gândirii lui Murray Bookchin au continuat mai apoi într-un format tematic la Iedera, în Timișoara. Așadar, dacă doriți să participați la una din discuții, urmăriți paginile lor pentru a vedea când sunt anunțate și alte seri de lectură și discuții.

Serile Anarhivei
NICOLAS TRIFON
(1949-2023)
un parcurs libertar de la Est la „Răsărit”

26 august 2023
19:30

A.casă
str. Războieni 60, Cluj

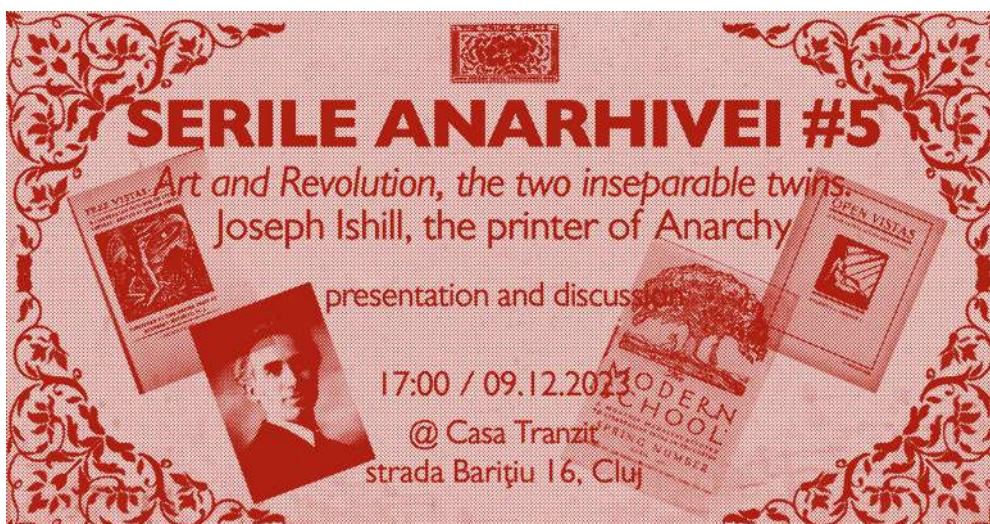
N. Trifon

Ultima întâlnire a Anarhivei din 2023 a avut loc în decembrie, la Cluj, fiind intitulată „*Art and Revolution, the two inseparable twins. Joseph Ishill, the printer of Anarchy.*” Prezentarea a încercat să ofere o imagine de ansamblu asupra vieții și operei lui Ishill (1888-1966), anarhist evreu, vegetarian, pedagog și tipograf, dar și a contextului formării sale în mediile anarhiste din România la începutul veacului XX. În acea perioadă, micile cercuri anarhiste din România au atras un număr mare de muncitori evrei. Aceștia s-au adunat mai ales în jurul *Revistei Ideei* (1900-1916) și a lui Panait Mușoiu, redactorul ei. Iosif Ishill (sau Iosif Ișileanu) s-a familiarizat cu ideile antiautoritare prin intermediul legăturii cu Panait Mușoiu, pe care l-a cunoscut în timpul șederii sale la București. Devotamentul său de o viață pentru arta tiparului și pentru litere își are, așadar, rădăcinile în acest mediu politic și cultural vibrant din jurul lui Mușoiu și celebrei sale reviste libertare.

După ce a plecat din România, în 1909, Ishill și s-a stabilit în Statele Unite, unde a început să publice mici loturi de cărți și jurnale, tipărite de mână, ilustrate cu gravuri și dedicate unor figuri precum Emma Goldman, Piotr Kropotkin, Elie și Elisée Reclus, ori unor scriitori/-oare mai puțin cunoscute, precum soția sa, poeta Rose Florence Freeman, sau Eugen Relgis, scriitor pacifist și antiautoritar din România. Opera lui Ishill reflectă angajamentul său de o viață față de gândirea revoluționară și anarhistă, dragostea sa pentru natură, pentru frumos și pentru obiectele atent lucrate, precum și spiritul său idiosincronic și solitar.

Mai multe materiale legate de Joseph Ishill se pot găsi, bineînțeles, în colecția on-line a Anarhivei.

LA MOARTEA UNUI TOVARĂȘ CU INTERMITENȚE ȘI MAI ALES PRIETEN: GÁSPAR MIKLÓS TAMÁS

Atâta timp cât există capitalism, va exista nedreptate socială. Atâta timp cât există stat, va exista nedreptatea constrângerii. Scopul, desigur, este eliminarea societății capitaliste și a statului.

Gáspar Miklós Tamás (1948-2023)

Pe Gáspar Miklós Tamás (GMT) l-am văzut pentru prima dată la Budapesta, în 1984. Publicasem în *Izток, revue libertaire sur les pays de l'Est*, traducerea prefeței cărții *Ochiul și mâna* în care se pronunța pentru socialismul libertar, pe filiație anarhistă și sindicalistă.¹ Cartea apăruse în samizdat, mai bine zis la o editură independentă maghiară. În Ungaria climatul era relativ permisiv atunci, într-un fel poate mai permisiv decât azi. Cu ocazia asta am dat de mama lui, o doamnă foarte în vârstă, cu care locuia și despre care, din vorbă în vorbă, am aflat că fusese formată politic de bunicul meu, Eugen Rozvan (Rozvány Jenő), cofondator al PCR, deputat de Bihor, executat la Moscova în 1938. Mi-a apărut ca un fel de fostă ilegalistă stalinistă în dizgrație datorită evoluției PCR și faptului că a trebuit să se mute în Ungaria unde, puțin după sosirea lor în 1978, fiul ei va intra în disidență. De la bun început și până în 2018, când ne-am văzut pentru ultima oară, am avut senzația stranie cu GMT că aparținem aceleiași familii, lărgită desigur, nu de sânge, cu toate tensiunile și relațiile conflictuale inevitabile în cadrul unei structuri sociale precum familia pe care nu o alegi.

La Budapesta, ca regulă generală la acea vreme, disidența era mai ales de factură marxistă, aflându-se sub patronajul unor intelectuali comuniști prestigioși care adoptaseră, din diverse motive, poziții critice. Angajamentul libertar de atunci al lui GMT constituia un caz aparte. De acolo și decizia noastră la Paris să traducem cartea, ceea ce am și făcut, cu concursul Mariane Enckell de la Lausanne, în 1985.

Informațiile despre GMT le primisem de la sociologul István Kemény cu care eram în contact la *Izток*. El fusese militant anarhist până în 1947, când încă se mai putea, participase la insurecția din 1956 și a realizat o serie de anchete sociologice privind muncitorii din Ungaria la sfârșitul anilor '60, înainte de a se stabili în Franța. Reacțiile la carte, care comporta pe alocuri paragrafe atât de absconse încât erau aproape incomprehensibile pentru cititorul neavizat, au fost mai degrabă rezervate. Personal, preocupările

1. Gáspar Miklós Tamás, „Le « socialisme existant » et le socialisme inexistant”, *Izток*, nr. 9 (septembrie 1984): <https://www.la-presse-anarchiste.net/spip.php?article1577>.

mele anarhiste erau mai repede militante și legate de noua dinamică din Est, după starea de război decretată în Polonia și interzicerea sindicatului Solidarność cu câțiva ani înainte, decât de ordin filozofic.

În 1988, la întoarcerea din Statele Unite, unde a avut un fel de bursă, l-am găzduit un timp la Paris și am constatat în convorbirile noastre că antistatismul lui era mai repede de natură libertariană (sau „anarhistă de dreapta”), ceea ce nu m-a mirat decât pe jumătate. Eram prea preocupat de actualitate și angajat în tot felul de comitete ca să epiloghez pe tema evoluției lui GMT, un intelectual brillant și cam snob în ochii mei de atunci. Ceva mai târziu, el a devenit deputat „liberal de centru-stânga”, cum era etichetat partidul la care aderase, SZDSZ (Alianța Democraților Liberi), și ne-am pierdut din vedere.

Mult mai târziu am dat de un articol al lui tradus în franceză de Claude Karnoouh, pe care m-am grăbit să-l răspândesc și despre care am scris și vorbit în mai multe rânduri.² A fost pentru prima dată când o intervenție de-a lui pe plan intelectual mă mobiliza pe bune, independent de proclamațiile marxiste, de altfel cam fanfaroane, ale autorului. Rămâne cea mai pertinentă analiză a faimoasei tranziții de la „socialismul realmente inexistent” la capitalism pur și simplu.

După aceea, ne-am revăzut de mai multe ori, ultima dată în 2018, la Budapesta, când am făcut un interviu cu el³.

La el acasă, în cartierul burgheziei evreiești de la Pesta, cum îi plăcea să spună, unde locuia împreună cu fata lui, pereții erau plini de cărți. Asta mi-a adus aminte de o scenă care a avut loc la mine, în Faubourg Saint-Antoine. Un amic de-al lui care a venit să-l vadă la mine – arhitectul László Rajk, fiul ministrului comunist de interne și pe urmă de afaceri externe, executat tot de comuniști în 1949, în urma unui proces trucat – a făcut o remarcă dezagabilă. „Obicei tipic de Europa centrală”, a spus el cu voce tare privind biblioteca plină de cărți. Asta m-a agasat pe moment, după care m-a pus pe gânduri. Ceva mai târziu, am renunțat la o bună parte dintre cărți și mai ales, pe cât se poate, am renunțat să mai achiziționez altele. GMT nu.

În ultimii ani era din ce în ce mai izolat. Mai izolat poate chiar decât în România sub Ceaușescu, mi-a lăsat el să înțeleg odată. Nu știu cât îl ajutau cărțile. Trist. Foarte trist. Acum că s-a stins, realizez că eram mai mult decât membrii aceleiași „familii”, eram prieteni. Tovarășii cu intermitențe, dar mai ales prieteni. Mă gândesc la fata lui de care părea foarte atașat. Sper că e bine.

Nicolas Trifon
Paris, 16 ianuarie 2023

2. Cf. Nicolas Trifon, „1989-2019, l'avènement du « Capitalisme pur et simple » à l'Est”, *Courrier des Balkans* (2019): <https://www.courrierdesbalkans.fr/Blog-o-1989-2019-l-avenement-du-capitalisme-pur-et-simple-a-l-Est>

3. Gáspár Miklós Tamás: „Stânga are o problemă de logistică” (interviu 2018): <https://pagini-libere.ro/gaspar-miklos-tamas-stanga-are-o-problema-de-logistica-interviu-2018/>.

NICOLAS (1949-2023)

Prin 2009 am dat, în colecția digitală a revistei *Idealistic Studies*, peste un studiu de un autor al cărui nume mi-a atras imediat atenția, prin sonoritatea lui românească: Sorin-Titus Vassilie-Lemeny. Căutarea pe internet a întors puține informații. Cele mai importante se găseau într-o revistă electronică publicată la Bordeaux, în care apăruse, în 2000, un „Omagiu lui Sorin-Titus Vassilie Lemeny”, semnat de Jean-Marc Trigeaud și Doru Imbroane Mărculescu. Filosoful meu idealist murise în acel an, la București. Nu era un român din exil, nici cineva cu o mai distantă ascendență românească, ci un compatriot de care aproape nimeni nu știa mai nimic. Aveam să-mi dau seama mai târziu că aproape nicio informație despre filosof din acest articol nu era veridică. Articolul, însă, mi-a furnizat numele a două persoane care l-au cunoscut pe Vassilie-Lemeny și pe care am încercat să le contactez. În urma mai multor descoperiri bibliografice, încolțise în mintea mea proiectul unei ediții din scrierile filosofului, proiect care se va concretiza, sper, în sfârșit, în toamna acestui an (2023).

N-am reușit să-l contactez decât pe Trigeaud, profesor de drept și filosofie a dreptului la Bordeaux. Am corespondat o vreme și am vorbit și la telefon, până când contactul s-a întrerupt brusc și fără explicații. Trigeaud era evaziv și precaut și, în plus, posedă numai informații

neconforme cu realitatea. Faptul că filosoful și soția sa avuseseră probleme cu poliția politică, însă, s-a confirmat și mi-a permis să identific cele două personaje și să dezgrop o parte din istoria lor personală din dosarele din arhiva C.N.S.A.S.

Printre alte zvonuri, căci altfel nu pot fi numite, pe care mi le-a împărtășit Trigeaud, era că Sorin-Titus Vassilie-Lemeny avea o soră care trăia la Paris și al cărei fiu făcuse pe disidentul în țară ca să poată fugi în străinătate, iar odată ajuns aici activase în cadrul unui partid comunist. Nesperată șansă, pentru un biograf, să descopere astfel de persoane avizate în chiar orașul său de reședință. Numele de domnișoară al surorii lui Vassilie-Lemeny îl aflasem din dosarele Securității. Nu mai rețin felul în care am exploatat aceste vagi informații și lanțul de inferențe care m-au condus la ipoteza că nepotul „comunist” și „pseudo-disident” al lui Vassilie-Lemeny se numea Nicolas Trifon.

L-am contactat pe Nicolas via mesageria Facebook pe 22 martie 2015, comunicându-i rezultatul deducțiilor mele și solicitându-i să stăm de vorbă despre unchiul său. Mi-a răspuns afirmativ în aceeași zi. Discuția s-a mutat apoi pe e-mail. Recitesc primele noastre schimburi și pot spune cu precizie data când ne-am văzut pentru prima oară: luni, 6 aprilie 2015. Pentru loc, n-am nevoie de *aide-mémoire*: acasă la Nicolas, pe strada Guyton

de Morveaux. Pentru anecdotă, Nicolas uitase că conveniserăm să ne întâlnim (faimoasele uitări ale lui Nicolas!), era prin zonă la cumpărături. A ajuns după vreo 20 de minute, însoțit de soție, Cristina Passima Trifon. Discuția a început imediat, din mers; până să ajungem la etajul doi, cred că deja spusese tot ce era important despre mine (Nicolas n-avea nicio răbdare, aveam să aflăm, pentru detaliile irelevante când se discuta despre un subiect precis; altfel, era un maestru al cozeriei). Cristina a adus niște tartine cu icre, delicioase, și discuția a continuat vreo două ore. S-a vorbit despre Vassilie-Lemeny, am putut clarifica unele lucruri, afla altele, dar și comunica lucruri pe care Nicolas nu le știa. Am vorbit despre istoria familiei, pe linia Lemeny (mai puțin Rozvany) și, în acest context, Nicolas a adus vorba despre familia lui pe latură paternă, Trifon. Atunci am aflat că era (și) aromân. Discuția s-a mișcat la chestiunea armânească. Pe mine m-a interesat dintotdeauna acest izotop al romanității orientale. Așa văd eu chestiunea raportului dintre români și armâni (și meglenoromâni și istororomâni), prin prisma noțiunii de izotopie, cu care, după Noica, știința modernă a spus mai mult despre unu și multiplu decât toată filosofia greacă. Îmi place sonoritatea limbii lor, mă duceam adesea pe Trâ Armânami și aiurea și citeam în armâneashte. Găsisem și un dicționar online. Cititul în această limbă

seamănă cu rezolvarea de ecuații, sau cu dezlegarea de enigme rebusistice. Trebuia să citesc cu voce tare pentru ca conexiunile etimologice să se facă și să **achi-câsescu**, uneori în detaliu, alteleori numai în mare, ceea ce citeam. Dar exercițiul în sine îmi făcea plăcere. Îmi aduc aminte cum m-a fixat Cristina cu privirea: „Tu ești armân?”. **Mini nu escu armân**. „Nu este, spune Nicolas, dar îl interesează aromânii”.

Bănuiesc că interesul meu i-a făcut plăcere lui Nicolas, fără să fi avut cine știe ce greutate în economia relației noastre. În orice caz, mai târziu am primit o invitație pentru a intra într-un grup Facebook, „Râmânji – farsariots!”, cred că de la el.

După această întrevvedere, Nicolas mi-a cerut numărul de telefon. Prefera comunicarea orală, mai bogată și totodată mai economică în termeni de timp. Vorbea repede, scurt. Mă suna și, dacă nu răspundeam, lăsa mesaje, după obiceiul francez. Eu, după obiceiul românesc, nu lăsam mesaj audio, mai degrabă preferam un sms sau un e-mail. „Bună, bună! Nicolas sunt, ce faci?”. Ne întâlneam din când în când, fie prin arondismentul al 13-lea, fie prin al 18-lea, fie prin zona mea, când locuiam în arondismentul al 20-lea, fie aiurea. De altfel, era cam complicat de prins pentru că se mișca mult, atât în Franța cât și în străinătate. La mine în cartier se simțea un pic expatriat, observa cu curiozitate cum e „pe la mine”, el era patriot al zonei Butte aux Cailles. Spunea și chelnerilor că el nu e de aici, ci de la Butte aux Cailles. De altfel, avea o ușurință deosebită de a intra în vorbă cu lumea, mă lăsa cu gura căscată. Ca și pe unii interlocutori, pe care îi „citea” imediat și îi uimea cu întrebări de genul „Dites-moi, mon ami, la petite, ou la grande?”. Nicolas văzuse că omul era kabil, deși nu scria pe el că este. Și discuția începea pentru că Nicolas, evident, știa o grămadă de lucruri despre Kabilia și despre minoritatea kabilă din Algeria.

Când interveneau hiaturi prea lungi în comunicare, Nicolas era cel care telefona, cu justificarea francă că nu mai știe nimic de mine. Apropo de obiceiuri franțuzești: într-un an am pierdut din vedere să-i transmit urările mele de an nou, cum spune cutuma, în luna ianuarie; nu mi-a spus nimic, însă am simțit o răceală care a durat câteva luni, cu care a pedepsit pe bună dreptate mojicia mea. Nicolas era și francez, sută la sută, iar eu păcătuiesem în relația de la francez la francez. Era atât de „și francez” încât, în ultimele dăți în care l-am văzut, bolnav și slăbit, deși eram numai noi doi, vorbea spontan în franceză atunci când aborda unele subiecte pe care căpătase obișnuința să le gândească în franceză.

Însă nu trebuie lăsat de la sine înțeles că Nicolas era și român, născut și crescut la București, atent la ce se întâmplă în cultura și în societatea română, scriitor și de limbă română, limbă care a fost, în definitiv, limba lui maternă.

Ascendența lui Nicolas era transilvăneană și balcanică. Am spus deja că, pe partea mamei sale, descindea din două familii transilvănene, Lemeny și Rozvany. Era descendent în linie directă din Ioan Bran Pop de Lemeny et Kozla, cunoscutul revoluționar de la '48 și prefect al românilor din Făgăraș. Familia avea înscrieri de noblețe cel puțin din 1610, așa cum arată monografia familiei, scrisă de Doina și Mihai Dâmboianu (Mihai Dâmboianu este văr de gradul al treilea cu Nicolas, descinzând prin femei din această familie). Bunica lui Nicolas, Nora Lemeny (1885-1948), a participat la Marea Adunare Națională de la Alba-Iulia și la negocierile de la Trianon. Pe linie maternă, ascendența Norei era săsească, ea trăgându-se din familia Dörr. Primul ei soț, bunicul lui Nicolas, Eugen Rozvany (1878-1938), a fost unul dintre membrii fondatori ai Partidului Comunist Român și a murit executat la Moscova, în vremea mării epurări staliniste. Rozvany avea și el ascendență armânească. Strămoșii lui veniseră din Macedonia în secolul al XVIII-lea și se instalaseră în Salonta. Tatăl său luptase, ca ofițer de cavalerie, sub ordinele generalului Bem, în 1848. Pe partea tatălui lui Nicolas cunosc mai puțin bine istoria, însă era dintr-o familie de armâni „muluvisteani”, de fapt moscopoleni, trăitori în Bulgaria de câteva generații. Această ereditate s-a vărsat acum în apele națiunii franceze, prin fiica lui Nicolas și cei trei nepoți ai lui.

Subiectul armânilor, atât de scump lui Nicolas, și în care a fost un specialist recunoscut, a revenit de mai multe ori. Eram de acord că româna și armâna nu sunt reciproc comprehensibile (italiana este mult mai comprehensibilă spontan pentru un locutor de română decât armâna). Nu puteam fi decât de acord că distincția dintre limbă și dialect este mai mult politică decât științifică. Eu am considerat de când îmi aduc aminte că armânii au limba lor și n-am înțeles niciodată interesul de a-i asimila, mai ales pe cei din afara frontierelor României, românilor (vorba vine: văd bine mizele ideologice ale acestei mișcări, începând cu prelungirea istoriei naționale cu vreo două-trei secole). Dar au existat și dezacorduri. Ostilitatea lui Nicolas contra denumirii de „străromână” pentru strămoașa limbilor română și armână nu m-a câștigat. Țin minte că i-am spus că eu nu voi înceta să spun „maică-mea”

numai pentru că se întâmplă să nu fiu singur la părinți; strămoașa limbii române este, pentru români, străromâna. Totuși, nu m-aș opune să fie numită științific R.oo, dacă asta permite atenuarea anumitor tensiuni. Nu mă simt vexat dacă alții decid să-i spună stră-armână sau romană orientală. Discuția mi se părea specioasă. What's in a name?

Alt subiect de tensiune a fost legat de ce înseamnă să fi armân, mai larg ce înseamnă să aparții nu numai unei minorități etnice, ci unei etnii în general. Nicolas a respins cu vehemență rolul auto-identificării performative în constituirea identității etnice a individului. Mi-am dat seama că era, în termenii filosofiei medievale, un realist despre etnii, că profesa un soi de realism etnic, s-ar putea spune. Nici hetero-identificarea, nici auto-identificarea nu sunt decisive, în măsura în care nu se suprapun peste o apartenență deja acolo. Elementul armânesc este, există obiectiv, opune rezistență timpului și acțiunii lui corozive, armânlu nu chiar. Ce determină apartenența la armânami? În discuții, Nicolas respingea mai toate propunerile, cu excepția înscrierii într-o anumită istorie, mai întâi de toate familială și apoi comunitară. În orice caz, considera că armânii sunt printre singurii care încă mai știu cine sunt și de unde vin. Această memorie a itinerariului familial constituie identitatea armânească poate chiar mai mult decât limba, care în destule cazuri se pierde sau este stăpânită rudimentar.

Ar fi multe de povestit despre cât îl contrariau pe Nicolas aiurelile unora lipsiți și de știință, și de bun simț, care colportează povești cu Alexandru Macedon și cu cutare Armenius; la fel de tare ca aroganța naționalistă a celor care decretează

că armânii sunt români și limba lor dialect al românei, puțin contează ce spun ei înșiși. Un astfel de ins l-a enervat atât de tare, când era bolnav, încât a avut febră vreme de trei zile.

Dar nu despre armâni era grosul convorbirilor noastre, iar aceste mici fricțiuni au fost fără consecințe. Vorbeam despre câte în lună și în stele. Despre actualitatea politică franceză, de exemplu, despre situația internațională (Ucraina, nu numai după începerea războiului, ci dintotdeauna), despre cărți apărute, despre articole la care trimitea link-uri; despre istorie, despre cei pe care îi cunoscuse (erau foarte mulți). Avea, de pildă, o mulțime de povestit despre Claude Karnoouh și Gáspár Miklós Tamás, pe care îi cunoscuse bine. Istoria tristă și grotescă a implicării primului în procesul Faurisson, de exemplu. Pe ultimul îl și găzduise o vreme. Mi-a oferit un exemplar din *L'œil et la main*, care apăruse în franceză cu ajutorul lui Nicolas, și în care Tamás propune o gândire politică libertară. Îl cunoscuse și pe Maximilien Rubel, bucovinean și „foarte simpatic”, căruia i-a și luat un interviu, publicat în paginile revistei *Iztok*, în 1982.

Curios – sau nu – unul dintre subiectele despre care n-am discutat foarte mult a fost anarhismul. Când am descoperit că „comunistul” lui Trigeaud era, de fapt, un notoriu militant anarhist, am fost mai mult decât încântat. Eu însumi eram și sunt socialist libertar, adică anarhist de stânga. I-am spus de îndată ce s-a ivit ocazia, însă nu a avut vreă reacție particulară, cel mult m-a privit o secundă mai atent. Dacă n-am aprofundat subiectul, însă, era pentru că eram în esență de acord. Nu aveam ce dezbate, iar Nicolas nu era genul pe care

să-l pasioneze exegezele pe textele lui Bakunin. Pe acest plan, Nicolas era un om al acțiunii, el se împlinea montând pichete de grevă, organizând rețele de solidaritate, manifestând în stradă, animând emisiuni de radio, difuzând manifeste. Bakunin era, însă, un autor semnificativ în ochii lui Nicolas. Cred că-l aprecia în particular pentru critica vizionară a marxismului și a potențialului lui totalitar. Anti-„marxist” eram și eu, însă eu mai eram, cu termenul lui Rubel, și „marxian”. Am avut și am o mare considerație pentru opera lui Marx, chiar dacă nu văd în el tocmai un „teoretician al anarhismului”, precum Rubel. Însă de analiza marxiană a alienării și a exploatării capitaliste nu se poate lipsi niciun proiect de emancipare socială libertară. Pe Nicolas, în schimb, îl agasa această „reîntoarce” – așa o vedea el – la Marx, după eșecul „comunismului istoric”. Perfect de acord cu mine că acest „comunism” nu fusese decât un capitalism de stat, Nicolas considera că marxismul nu poate să ducă decât la așa ceva („marxismul”, de acord; gândirea lui Marx, asta e altă gâscă în altă traistă; să-l credem pe Marx când spune „eu nu sunt marxist”). Nu se mai poate ca un libertar să-l resuscite pe Marx, mi-a zis Nicolas odată, după pamfletul „Listen, Marxist!” al lui Bookchin. Asta este o prostie, o pierdere de vreme periculoasă. Era, de altfel, „estomaqué”, cum zic francezii, când auzea că noii „stângiști” din România zilelor noastre sunt marxist-leniniști sau chiar staliniști pe față. Când i-am făcut publicitate lui Bernard Friot, al cărui seminar l-am urmat vreme de un an, și ideii lui de „salariu pe viață”, Nicolas s-a tras înapoi pe scaun și a făcut grimase sceptice. Auzind despre ce-i vorba, n-a putut să fie împotriva,

Însă se vedea că, psihologic, nu achiesea la „comunismul” lui Friot, suspectându-l de a prezenta riscuri pentru libertatea individuală și pericol de derive totalitare, în ciuda tuturor aparențelor. Nu-i mirosea a bine, pur și simplu. Din „comunism” îi dis plăcea uvrierismul, cultul proletarului, neadoptând dogma proletariatului drept clasă revoluționară în sine. Avea pentru o anumită franjă a lumpen-proletariatului mai multă simpatie decât pentru anumite pături ale „proletariatului” din zilele noastre. Într-o ocazie mi-a zis ceva de genul „eu, anarhist, nici cu furtul n-am probleme”; știm că, în tinerețe, în România, căuta să scape uniformizării totalitare adoptând un mod de viață „nonconformist”, comportând chiar unele forme de delincvență.

Un alt lucru care îi dis plăcea lui Nicolas era intelectualismul noii stângi române, caracterizat de vid pe planul practicii politice și de zel pentru sincronizarea cu instrumentele criticii vestice ale capitalismului pe plan ideologic. I se părea că asistă la o competiție de cine-îl cel mai la curent cu ultimele noutăți, irelevantă pentru orice acțiune socială și politică în contextul românesc.

S-a spus că Nicolas vedea în afirmarea sau, mai degrabă, rezistența identitară a minorităților un cap de pod pentru opoziția contra dezvoltării naționalismelor, a resurgenței îngrijorătoare a fascismului. Prin prisma antropologiei lui Clastres (colaborator la revista *Interrogations*, ca și Nicolas), se iscă niște întrebări interesante, pornind de la reticența aromânilor de a se angaja într-un proiect național, despre o posibilă strategie a unei etnii, sau popor, de a evita să facă stat propriu. Parafrazând celebrul titlu al lui Clastres, s-ar putea, oare, vorbi despre „etnie contra statului-națiune”? N-am mai avut ocazia să-l iscodesc pe Nicolas despre asta, însă așa mi se pare că s-ar putea împăca cele două angajamente ale lui Nicolas, pentru cauza armânească și pentru socialismul libertar. Altminteri, știut este că nu anarhismul este cea mai populară doctrină politică printre armâni.

Acum câțiva ani îmi venise ideea să traduc în românește din Bakunin; încă nu fusese reeditată traducerea lui Mușoiu din *Dumnezeu și statul*. Când am văzut această reeditare, la Pagine Libere, am luat contact cu colectivul ei și i-am întrebat dacă i-ar interesa (îi interesa). I-am spus și lui Nicolas că sunt pe cale să realizez această traducere și m-a întrebat unde am de gând să o public. La o mică editură anarhistă, i-am spus, Pagine Libere, băieții sunt simpatici, au scos *Arimania* și tot felul de broșuri diy. Nicolas s-a bucurat, et pour cause: îi cunoștea pe cei de la Pagine Libere, îi întâlnise

personal și le trimitea cărți și alte materiale pentru îmbogățirea unei biblioteci anarhiste. De atunci, cred că a vorbit mai mult cu ei despre proiectul Bakunin decât am făcut-o eu. Prin el aflam că isprava mea era apreciată de colectivul editorial. O aprecia și el, ca ispravă, însă nu știu dacă a avut sub ochi manuscrisul ca să-i poată judeca conținutul. Aș fi vrut să-i ofer un exemplar al cărții, nu o simplă dactilogramă. Ar fi fost mai bine așa, după părerea mea. E bună vorba franțuzească că *le mieux est l'ennemi du bien*. Bine ar fi fost să-l fi bucurat cu dactilograma, până la apariția cărții.

Pandemia a perturbat toate cele. Ocaziile de a ne vedea au lipsit. Mi se pare, totuși, că ne-am și întâlnit odată, între două restricții de deplasare. Am făcut, fiecare, covid. Lui i s-a diagnosticat, cu această ocazie, o fibroză pulmonară, așa cum aveam să aflăm numai mult mai târziu. Am reușit să ne vedem, după sfârșitul tuturor restricțiilor, la noi acasă, apoi la Nicolas și Cristina, în iarna lui 2021. Aceste momente conviviale sunt printre cele mai plăcute amintiri pe care le am cu Nicolas. Rămăsese să găsească el o perioadă în care să ne poată vizita din nou. Timpul a trecut pe nesimțite, prins fiind cu afacerile cotidiene ale vieții, și n-am avut decât puține știri de la Nicolas. I-am trimis manuscrisul volumului de scrieri ale unchiului său, prin august, pentru care m-a felicitat. Prin decembrie am avut un sumar schimb epistolar despre excelentul și consistentul articol pe care tocmai îl publicase, „L'aroumain, dialecte du roumain ou langue à part?”. M-a sunat prin primăvara acestui an ca să mă certe că n-am mai dat semn de viață. „Păi nu rămăsese că îmi spuneți dvs. când sunteți disponibil, ca să stabilim când veniți pe la noi?”. „Păi da, mi-a spus, dar vezi că eu am avut o vară de neuitat, am stat șapte săptămâni în spital”. Acum, însă, era disponibil, nu mai pleca pe nicăieri. Rămânea să găsească eu un week-end în care să putem organiza o masă la noi acasă. Am aflat de la un prieten comun că Nicolas era „mult diminuat”, ceea ce m-a îngrijorat serios. Am reușit să liberez un week-end și să le propun lui Nicolas și Cristinei să ne viziteze. Invitația a fost acceptată „cu plăcere”, ceea ce m-a mai liniștit; însă, cu o săptămână înaintea datei convenite, Nicolas m-a sunat ca să contramandeze vizita. Mi-a spus că, de vreo opt luni, avea un cancer pulmonar, în plus de fibroză; când a acceptat vizita încă putea să se deplaseze cu mașina, dar acum nu mai rezistă. Cred că stupoarea mea se simțea prin telefon. Tot el mă consola:

„Ce să-i faci, se poate întâmpla, s-a întâmplat și la case mai mari”.

L-am văzut de două ori după această convorbire, la el acasă. Era cald, era zăpușeală. Nicolas era așezat într-un fotoliu, slab și cu părul alb. „Eu, cum vezi...”, mi-a spus cu un zâmbet trist, arătând în jos cu degetul mare. Era din ce în ce mai rău. Făcea tratament dar, din câte se interesase el, evitând să intre prea mult în detalii, tratamentul dădea bune rezultate pentru orice altceva decât ce avea el. „Eu sper, totuși, să funcționeze”, zic eu. „Da, sigur, se poate întâmpla și asta”. Cam atât am vorbit despre boală și perspective. Am discutat ca de obicei, despre lucrurile care ne interesau. Avea reviste, cărți nou-apărute, despre care îmi vorbea. Spiritul îi era viu, avea aceeași vervă, însă îi era greu să-și amintească unele lucruri. Aștepta venirea fiicei sale și a celor trei nepoței, în aceeași zi. Îi străluceau ochii de mândrie și de bucurie când vorbea despre asta. Noi trebuia să plecăm în vacanță, însă peste vreo două săptămâni. Mă pregăteam să plec, văzând că Nicolas obosise. „Păi poate ne mai vedem înainte...” – „Înainte de vacanță!”, a intervenit prompt Cristina. I-am spus că desigur că îl voi mai vizita și ne-am luat la revedere. Când ieșeam pe ușa salonului, Nicolas m-a privit cu duioșie și tristețe și am văzut mijind, în ochii lui, o lacrimă.

Am reușit să-l mai vizitez o dată, în luna iulie. Era singur acasă, a durat mult până a ajuns la ușă să apese pe butonul interfonului. Am găsit că nu slăbise mult la față, ceea ce mi s-a părut a fi un semn bun. M-a trimis în bucătărie să-mi iau neapărat un pahar cu apă. Nu mai mânca și nimic nu-i mai făcea plăcere, decât să doarmă. „Acolo sunt rege”, zicea. A sosit și Cristina, într-un suflet,

surprinsă să mă găsească acolo, pentru că Nicolas se pare că uitase să o țină la curent cu ce stabiliserăm noi. Mi-a spus că nu mai făcea chimioterapie, pentru că tumoarea nu avansa, nu cancerul era problema, ci lipsa de globule roșii. Am sperat că doctorii pot trata această anemie și că starea lui Nicolas s-ar putea stabiliza, pentru o vreme lungă, poate chiar ani de zile. Nicolas nu respingea speranțele mele, zicea „să vedem, sa vedem”. Lua anxiolitice, ceea ce îi diminua capacitățile intelectuale, nu prea mai putea citi. Nu mai urmărea tot ce se vorbea în jurul lui, se pierdea în gânduri. Însă, când vorbeam cu el, era același Nicolas dintotdeauna, volubil, interesant, expresiv, amuzant. M-a oprit, când am vrut să plec, și am mai rămas vreo zece minute. Vedeam însă că e din ce în ce mai obosit.

În săptămânile următoare, când eram eu plecat, când era Nicolas în spital. Cuvântul de ordine era „foarte nasol”. Am vorbit ultima oară la telefon pe 19 iulie, noi eram în Vandeea. M-a întrebat ce face fiica mea, i-am spus că ne bălăcim în mare și am simțit din vocea lui că îi plăcea și lui bălăceala. A rămas să ne vedem când mă întorc. Nu mi-a mai răspuns. Pe 14 august i-am trimis un mesaj din Savoia, unde mă aflam cu familia. Nu am avut semnal la telefon în toată săptămâna. Totuși, pe munte, pe la 2.000 de metri, captam intermitent. Eram cu fiica mea pe o potecă alpină când, pe 17 august, la ora 15:39, am primit un sms de la Nicolas, care îmi dorea, cu drag, o vacanță frumoasă. Mi-am spus că e mai bine, dacă e în stare să trimită sau să dicteze mesaje. A doua zi, însă, am primit vestea că se stinsese la ora 03:02, la nici 12 ore de când îmi scrisese.

Vasile Ernu l-a numit pe Nicolas „ultimul nostru anarhist”. Dimpotrivă, într-un sens este primul „nostru” anarhist, după lichidarea anarhismului din România, odată cu instalarea regimului comunist. Noi, unii dintre cei care l-am cunoscut, ne simțim camarazii lui și vedem în el un înaintaș al nostru. Însă nu militantismul ne-a unit, ci prietenia, ideile disputate și valorile împărtășite. Nu ce am făcut, împreună, ci cum am devenit, unii în prezența altora. De aceea, Nicolas face parte din noi.

Bogdan Rusu
Paris, august 2023

VENEZIA 1984

ARCHICO

INCONTRO INTERNAZIONALE ANARCHICO

INCONTRO INT

CÂTEVA GÂNDURI DESPRE NICOLAS TRIFON

Pe 18 august 2023 ne-a părăsit Nicolas Trifon. Multă vreme mi-a fost greu să vorbesc sau să scriu despre Nicolas la timpul trecut, deși vestea plecării sale nu a fost neapărat neașteptată pentru mine. Știam chiar de la el că lucrurile nu-i mergeau strălucit încă din acea „vară de neuitat” a lui 2022, când, din pricini de sănătate, a trebuit să-și anuleze venirea la Cluj/Kolozsvár, unde era așteptat la Târgul Anarhist de Carte din Balcani, ediție organizată, pentru prima dată în istoria de 20 de ani a târgului, de colectivele din România. I-am simțit dezamăgirea în glas, mai ales că de Cluj/Kolozsvár îl legau firele unei bogate istorii familiale.¹

Dacă pe linie maternă era transilvănean, pe linie paternă, familia lui Nicolas avea rădăcini balcanice, mai precis aromâne. Istoria aparte a acestei comunități transbalcanice l-a preocupat în mod special pe Nicolas; poate nu în ultimul rând și datorită faptului că, spre deosebire de alte popoare din regiune, aromânii nu au avut niciodată un stat al lor, nici nu au formulat vreun proiect național. Un popor, un arhipelag de comunități unite prin limbă și tradiții, cu multe țări, dar fără stat. Parafrazându-l pe Pierre Clastres,

1. Bunica din partea mamei, Eleonora Lemeny, social-democrată și feministă, fusese prima femeie doctor în litere de la universitatea din Cluj. Bunicul, Eugen Rozvan, de care amintea adeseori în conversații, fusese un cunoscut militant comunist, printre fondatorii PCR, executat în URSS, în 1938, în timpul marilor epurări staliniste.

care vorbise de „societatea împotriva statului”, Nicolas Trifon a vorbit, reflectând de această dată la aromâni, de „comunitatea împotriva națiunii”. Putem ghici de ce, dincolo de legătura personală și familială, istoria aromânilor l-a fascinat într-atât pe anarhistul Nicolas Trifon, care în 2005 i-a și dedicat o amplă analiză, iar mai apoi numeroase alte texte, intervenții și cercetări.² În același timp, ar fi greu să nu citim în perspectiva pe care a dezvoltat-o în chestiunea aromână urmele unei evidente sensibilități libertare, care i-a marcat profund parcursul personal, intelectual și politic.

Partea cea mai cunoscută a activității lui Nicolas Trifon rămâne cea legată de Franța, țara în care, începând de la mijlocul anilor '70, a trăit și unde s-a format, până la urmă, politic. Ucenicia sa anarhistă, dacă-i putem spune așa, a început în stradă, în comunitățile alternative și colectivele militante de atunci, unde a activat o vreme cvasi-clandestin, de teama unei eventuale expulzări ca „străin”. A continuat mai apoi cu implicarea în structuri ca OCA (Organisation Combat Anarchiste) și cu numeroase colaborări la presa anarhistă scrisă (*Lutter, Iztok, Le Monde Libertaire, Interrogations* etc.) sau la Radio Libertaire, post la care a ținut în anii '80 o rubrică despre țările din est și unde, din când în când, revenea ca invitat.

2. Nicolas Trifon, *Les Aroumains, Un peuple qui s'en va*, Acratie, 2005.

Iztok a reprezentat cel mai important proiect editorial în care a fost implicat Trifon. Revista, scoasă inițial de anarhiștii bulgari aflați în exil în Franța, a devenit în scurt timp o platformă pentru vocile antiautoritare din „blocul estic”, în general reduse la tăcere de regimurile „socialismului realmente inexistent” (pentru a relua una din expresiile folosite în paginile revistei). În același timp, *Iztok* a reprezentat o punte (cu dublu sens) între Franța și țările din est, într-o perioadă în care, din Polonia până în România, revoltele muncitorilor și încercările lor de organizare în afara (și împotriva) tutelei partidului și statului erau reprimare brutal de autoritățile așa-zis „comuniste”. De altfel, chestiunea sindicatelor libere muncitorești l-a preocupat intens în această perioadă pe Nicolas, care s-a implicat activ în susținerea Solidarność din Polonia, ori în campania de eliberare a lui Vasile Paraschiv, muncitor hărțuit și arestat de nenumărate ori de autoritățile române de atunci pentru vina de a fi militat în favoarea înființării unui sindicat liber al muncitorilor.

De *Iztok* (și Nicolas Trifon) se leagă și apariția singurului manifest anarhist în limba română din acea perioadă, publicat în 1981 ca supliment al revistei. Destinat în principal muncitorilor din România și intitulat „Ce vor anarhiștii?”, textul pornea de la critica regimului birocratic al capitalismului de stat (autointitulat

„socialist”) și avansa ideea unei schimbări radicale de sistem în direcția democrației directe muncitorești și a socialismului libertar, incluzând, pe lângă revendicări economice și politice, și o puternică componentă antimilitaristă, feministă, ecologistă și antirasistă. Broșura era însoțită de propunerile muncitorului Vasile Paraschiv și de chemarea adresată tuturor muncitorilor (din Albania, Bulgaria, România etc.) de delegații primului congres al sindicatului Solidarność. Planul, îmi mărturisise Nicolas, era să trimită în România cât mai multe broșuri, care urmau să fie distribuite clandestin, în speranța că ar fi fost mai apoi copiate și circulat în samizdat. Din păcate, în țară au ajuns foarte puține exemplare, iar ecourile manifestului au rămas firave.

N-am să insist asupra acestor aspecte care sunt menționate mai pe larg în toate notele biografice care îi sunt consacrate. Aproape cu totul absente din aceste mici biografii sunt însă referirile la legăturile pe care l-a cultivat, mai ales în ultima perioadă a vieții sale, cu libertarii din România. Chestiunea nu mi se pare deloc lipsită de interes, măcar din punct de vedere documentar. Deși ea luminează și alte laturi, mai puțin evidente poate, ale parcursului său personal și politic.

La începutul anilor 2010, atunci când Nicolas a stabilit primele legături cu anarhiștii din România, mica mișcare locală părea că renaște, după anii de demoralizare care au urmat „zilelor anti-NATO” din 2008, organizate de anarhiști la București ca răspuns la **summit**-ul alianței din acel an. Întâlnirea antimilitaristă de atunci fusese reprimată violent de autorități, evenimentele fiind precedate de numeroase încercări de intimidare și presiuni asupra participanților, dar și de o insistentă campanie de presă împotriva anarhiștilor.

Patru ani mai târziu, în 2012, revista **Anarhia** din București a publicat, în premieră, un excelent „dosar **Iztok**”. Numărul conținea interviuri cu Frank Mintz și Nicolas Trifon, diferite materiale despre Vasile Paraschiv, dar și textul manifestului din 1981, republicat pentru prima dată, din câte știu, în limba română.

Descoperirea, în 2012, micilor nuclee antiautoritare, a scenei activiste și alternative locale, a animatelor spații autonome, a publicațiilor și inițiativelor anarhiste, a fost un prilej de uimire și bucurie pentru Nicolas. Își amintea mereu cu emoție de discuțiile la care fusese invitat și la care a participat la București, de Biblioteca Alternativă pe care a vizitat-o, de redescoperirea, sub neverosimile auspicii libertare, a locurilor natale. Asta, spunea el, l-a făcut să se simtă dintr-o dată „mai puțin singur”.

Am legat mereu această remarcă și de experiența anilor de **Iztok**, când legăturile sale cu exilul românesc au fost mai degrabă sporadice și, în general, parcă lipsite de cordialitate. În ochii unora dintre compatrioții săi, Nicolas trebuie că a trecut drept un excentric, un om greu de înțeles. De stânga (și încă, **horribile dictu**, de stânga radicală) într-o țară în care stânga era confundată, aproape fără rest și fără speranță, cu puterea discreționară a nomenclurii și cu pumnul securității, Nicolas fusese un critic neîmpăcat al regimurilor așazis socialiste, însă de pe poziții anticapitaliste și anti-autoritare, chestiuni greu de asimilat, la acea vreme, într-o cultură intelectuală dominată de judecăți binare, dar și de lipsa unor repere esențiale ale gândirii politice.

Privind retrospectiv, momentul 2012 mi se pare că poartă o încărcătură aparte, dincolo de semnificația sa personală pentru Nicolas și pentru mai tinerii săi tovarăși de idei. El marchează, pentru prima dată, o convergență între generațiile de libertari, dar și, pe de altă parte, nașterea unei conștiințe istorice a mișcării din România.

De altfel, una din particularitățile renașterii anarhismului în România după 1989, cel puțin în primii săi ani, a fost tocmai lipsa raportării la o tradiție libertară anterioară, lipsa unor puncte de reper sau a unei experiențe colective moștenite istoric. Așadar, momentul în care Nicolas descoperă (și e descoperit de) anarhiștii din România se suprapune, în mod fericit, peste o turnură istorică în sânul mișcării. Dincolo de încercările meritorii, însă sporadice, de până atunci, grupuri precum **Anarhia** – sau chiar **Râvna** – își asumă, de această dată în mod susținut, și munca de recuperare istorică. În aceeași perioadă apar și primele încercări de a produce cunoaștere în această direcție. De exemplu, Martin Veith, muncitor și istoric german, realizează o amplă cercetare dedicată lui Panait Mușoiu și **Revistei Ideei** (1900-1916), cea mai importantă publicație anarhistă antebelică, publicând mai apoi și alte studii despre Zamfir C. Arbure-Ralli, Luliu Neagu, ori despre mișcarea sindicalistă și antimilitaristă din preajma primului război mondial.³

Deși revista **Anarhia** și-a încetat aparițiile după doar trei numere, primii pași fuseseră făcuți. Din discuțiile ulterioare purtate cu Nicolas, mi-am dat seama că aceste momente l-au făcut mai atent cu ceea ce se întâmpla în România pe „frontul libertar”, chestiune căreia în trecut îi acordase, din varii motive, puțină

3. De altfel, interviul cu Nicolas Trifon apărut în **Anarhia** în 2012 a fost reluat și în revista **Bună**, pe care Martin Veith o scotea la acea vreme în Germania.

atenție. În același timp, l-au făcut, cred eu, să intuiască și că rădăcinile și ramificațiile acestor istorii, nebănuite până atunci, erau mult mai întinse decât crezuse inițial. Iar această realizare l-a făcut să privească cu alți ochi inclusiv propriul parcurs (ca) anarhist și propria situație în raport cu această istorie.

Acest prim episod inaugural a fost însă unul de scurtă durată. Nicolas a continuat, în anii care au urmat, să păstreze câteva legături și să urmărească, de departe, de ceea ce se petrecea în mediile de stânga.

Legăturile cu anarhiștii din România s-au reînnoit, de această dată ceva mai trainic, abia în 2020. Inițiativa a venit tot din partea lui Nicolas care dăduse, mulțumită unui prieten din redacția *Anarhie!*, peste proiectul editorial al Paginilor Libere.

Îmi amintesc și acum mesajul trimis atunci, în care ne împărtășea bucuria de a fi descoperit cărțile și publicațiile noastre, adăugând la final: „Tare m-aș fi bucurat să particip la o asemenea inițiativă editorială când trăiam în România.”

Privind retrospectiv, sunt oarecum surprins de rapiditatea cu care s-au legat lucrurile între noi atunci. Curând am început să lucrăm împreună cu colectivele Pagini Libere și Anarhiva la un mic volum de interviuri în limba română⁴ care să documenteze parcursul său ca anarhist, anii petrecuți în România ceaușistă, primele contacte cu stânga radicală franceză, proiectele la care participase în Franța, dar și perspectiva sa asupra evoluțiilor sociale și politice din răsărit.

Ne-am dat seama că pentru Nicolas, la fel ca pentru noi, cunoașterea cuiva nu era derivată în primul

rând din discuții și schimburi de idei (avându-și și ele rostul lor, evident), ci din ce anume reușeam să construim, aici și acum, împreună; și, mai ales, de modul în care o făceam. Lucrând la acest mic volum, mi-a devenit limpede destul de repede că nu ideile constituiau (în primul rând) miezul întâlnirii noastre, ci generozitatea și înțelegerea prieteniei, pe care le-am resimțit, vii și prezente, încă din primul moment în care l-am cunoscut. În anii care au urmat, de altfel, el a devenit nu doar un susținător constant (deși discret) al micului proiect editorial, ci și un participant activ și entuziast, contribuind cu numeroase traduceri, articole, recenzii și sugestii la activitatea colectivului.

Unul din aspectele care l-au atras către Pagini Libere, cel puțin inițial, a fost dimensiunea de recuperare istorică pe care o asumam încă de la început. O vreme, discuțiile noastre s-au purtat în jurul diferitelor figuri ale istoriei anarhiste autohtone, pe ale căror urme se pornise, nu lipsit de un oarecare elan. Nu mică ne-a fost mirarea când, după ceva vreme, ne-a pus în legătură cu un bun prieten de-al său din Franța, unul din nepoții lui... Luliu Neagu-Negulescu, a cărui utopie anarhistă *Arimania*, scrisă în 1921, de altfel singurul text de acest fel în limba română, fusese primul nostru proiect editorial. Sau când, un an mai târziu, ne-a descoperit, prin intermediul altui amic, figura pasionantă a lui V.G. Paleolog, biograf al lui Brâncuși și unul dintre apropiații anarhistului Panait Mușoiu.

În ultimul an, Nicolas își făcuse obiceiul de a trimite în țară, în mod regulat, mici colete cu reviste, cărți și broșuri. În mare parte ele erau donate unei arhive libertare, începută din dorința de a crea o

platformă de documentare și popularizare a istoriei anarhiste locale, idee de care se simțea, fără îndoială, atașat. Grație generozității sale, în colecția Anarhivei se găsesc acum mai multe numere din *Iztok*, exemplare din cărțile sale, colecțiile unor ziare anarhiste franceze, dar și ediții fundamentale ale unor opere anarhiste clasice.

Acestea au fost doar câteva din modurile prin care Nicolas a susținut, discret, mereu generos și neabătut, activitatea celor câteva nuclee libertare din România cu care a menținut de-a lungul timpului relații: un colectiv editorial, arhiva, o bibliotecă, dar și câțiva prieteni și tovarăși de idei. Însă amprenta pe care a lăsat-o el nu s-a rezumat la aspectele legate de munca editorială, de colaborările punctuale ori de schimburile de idei. Întâlnirea lui Nicolas a fost una transformativă pentru mulți dintre noi, atât în sens politic, cât și personal.

În Nicolas am descoperit în primul rând un spirit generos și lipsit de orice meschinărie. Deși nu era omul care să-și mestece vorbele atunci când avea ceva de spus, detesta profund atitudinea demolatoare, critica paralizantă, corozivă, atitudinile inchiștoriale, pe care le considera sterpe intelectual și politic. El era mai degrabă un om al punților și al discuțiilor ziditoare sau edificatoare, atunci când aveai ce spune, bineînțeles. Cu Nicolas nu te puteai simți, pe de altă parte, nicio dată singur. Prezența lui nu era însă nici copleșitoare, nici sufocantă, ci vie; o prezență care, în mod paradoxal, mai degrabă crea decât lua spațiu. Poate mai mult decât orice, Nicolas avea (și dădea) curaj, mai ales în chestiunile spinoase, care păreau fără ieșire. De pildă chestiunea războiului care-l preocupa

4. Nicolas Trifon: *un parcurs libertar internaționalist*, Pagini Libere, Cluj, 2020.

În mod deosebit în ultima vreme (*et pour cause*). Nu evita contradicțiile, nu căuta să împace dialectic totul, înțelegând poate mai bine decât mine că „poziționarea corectă” putea să reprezinte, în anumite situații, o falsă miză. Graba pe care o observase, mai ales într-o parte a stângii radicale, de a emite „poziția corectă”, de a produce discursul cel mai potrivit, repetând adesea în gol o serie de poncife decuplate de realitatea din teren, i se păruse de o pedanterie ridicolă. Grijă sa de căpătâi, mi-a spus odată, nu era să-și salveze puritatea conștiinței (sau „sufletul”), ci să acționeze, acolo unde putea și era nevoie, pentru a răspunde unei suferințe reale, pentru a îndrepta sau alina o nedreptate. Iar din război, la fel ca din viață, nimeni nu ieșea imaculat. În plus, păcătoșii îi fuseseră dintodeauna mai aproape de inimă. Ideea era să nu fi poltron, să nu fi laș.

Fără să fie formal sau protocolar, Nicolas ținea totuși la ritmurile și ritualurile prieteniei. Ne auzeam regulat la telefon („Salut, salut, Nicolas aici!”), obicei pe care l-a păstrat neabătut până la capăt. Rămăsese

la fel de volubil, de atent, de *causeur*, de conectat la actualitate, pe care o comenta cu poftă și umor („Hai că iar am făcut conferință”). Despre sănătate vorbea rar, iar eu nu-l iscodeam de teamă să nu comit o indiscreție. Era, în schimb, mult mai interesat să afle de la mine „cum merge treaba” și să-l pun la curent cu progresul la ultima carte, o traducere din Bakunin făcută de un prieten comun, pe care, din păcate, nu a mai apucat s-o răsfoiască.

Ne-am auzit ultima oară într-o seară de august. Mi-a amintit de o fotografie pe care o făcusem împreună, într-o altă „vară de neuitat”, la București, pe terasa unui restaurant armânesc unde-i plăcea să meargă când era în România. Am realizat atunci că Nicolas își lua rămas-bun. Generos ca întotdeauna, îmi amintise, în chiar clipa despărțirii, de viață, de prietenie, de bucuria regăsirii.

Răvășel
martie 2024

UNRUEH (R. CYRIL SCHÄUBLIN, 2022)

În 2022 a fost lansată pelicula *Unrueh* (titlu tradus în engleză ca *Unrest*) a regizorului elvețian Cyril Schäublin. Acțiunea filmului e plasată la finalul secolului al XIX-lea, în munții Jura, în perioada în care muncitorii ceasornicari puneau bazele Federației Jurasiene. În jurul acestei federații s-a organizat mai apoi și prima federație antiautoritară (sau anarhistă) internațională.

De altfel, filmul a fost lansat la 150 de ani de la „schisma” dintre socialiștii autoritari și cei libertari din sânul primei internaționale, care a dus și la apariția internaționalei anarhiste.

Inspirați de ideile anarhiste, ceasornicarii din munții Jura s-au organizat într-o federație a muncitorilor care contesta valorile „pieței” și ale „statului-națiune”, opunându-le solidaritatea internațională și valorile întrajutorării. Parafrazând un faimos slogan, „o altfel de lume e posibil”, deviza lor ar fi putut fi „un altfel de timp e posibil”; sau, poate mai aproape natura ocupației pe care o aveau, în văile Jurei elvețiene, anarhismul se putea rezuma și prin încrederea că putem construi un altfel de timp împreună.

Josephine, o tânără muncitoare care produce „balansierul” („Unrueh”), o rotiță aflată în inima mecanismului ceasului, ajunge să se implice în mișcarea locală a ceasornicarilor anarhiști, unde întâlnește un călător rus, pe tânărul prinț Piotr Kropotkin.

Într-un interviu recent, Cyril Schäublin mărturisea că s-a folosit de două cărți atunci când a scris scenariul: „Memoriile unui răzvrătit” de Piotr Kropotkin, în care acesta a vorbit pe larg de conversiunea sa la anarhism printre ceasornicarii din munții Jura, și cartea istoricului Florian Eiten, „Anarchist Watchmakers in Switzerland”, apărută în 2018.

Iată ce scria Kropotkin în memoriile sale despre experiența sa în Elveția: „Conștiința deplinei egalități a tuturor membrilor federației, independența raționamentelor și mijloacelor de exprimare pe care le-am remarcat la acești muncitori, precum și devotamentul neprecupețit față de cauza lor comună, mi-au câștigat sentimentele. Iar când am plecat din munți, după ce am trăit o săptămână printre ceasornicari, concepțiile mele despre socialism erau deja definitiv stabilite. **Am devenit anarhist.**”

PEDAGOGIA AUTONOMIEI, PAULO FREIRE (TRAD. VERONICA MANOLE, ALEXANDRIA PUBLISHING HOUSE, SUCEAVA, 2023)

Pedagogia autonomiei, testamentul intelectual al lui Paulo Freire, e prima lucrare tradusă în limba română a unuia dintre cei mai importanți gânditori ai secolului al XX-lea. E concluzia unei opere care plasează în centrul reflecției filosofice educația.

Paulo Freire (1921-1997) este unul dintre cei mai importanți pedagogi și filosofi ai educației. Urmează studii de drept, însă crizele sociale și politice ale Americii Latine din anii 1950-1960 îl atrag în vârtoarea dezbaterilor ideologice în care se înfruntă diverse curente socialiste, populiste, sindicaliste sau creștine. Inspirat în egală măsură de marxism și de catolicism, Freire se dedică studiului și activității pedagogice, înțelegând procesele de alfabetizare și de instruire a copiilor și adulților nu ca pe un acces spre straturile superioare ale societății, ci ca pe o eliberare de sub oprimarea politică și economică. Reținut de poliție și anchetat timp de 70 de zile în urma loviturii de stat din Brazilia din 1964, filosoful reușește să se refugieze în Chile, unde participă la eforturile de implementare a unei educații publice universale. Ideile sale sunt preluate de misionarismul creștin, iar Freire poate să-și continue eforturile de teoretizare în cadrul Consiliului Ecumenic al Bisericilor de la Geneva. Se întoarce în Brazilia abia în 1980, unde se implică în reformele învățământului din São Paulo.

În cea mai cunoscută carte sa, *Pedagogia oprimitului (1968)*, autorul oferă o primă sinteză a angajamentului său în favoarea unei educații a eliberării, opusă procesului secular de domesticire. Metodele și conceptele sale au devenit arme ale luptei de emancipare socială, dar și provocări pentru generații de profesori și discipoli. Pedagogia critică și democratică proclamată de Freire subminează modelul ierarhic al unui *transfer bancar* al cunoștințelor. Supunerea și internalizată de clasele inferioare nu doar prin habitusuri dobândite în procesul de socializare, dar și prin organizarea și practicarea învățării. În filosofia educației propusă de Paulo Freire alfabetizarea și edificarea

culturală conduc la dobândirea unei conștiințe politice. *Pedagogia autonomiei* reunește aceste teme într-o prezentare accesibilă, sub forma unui ghid al pedagogului în care metodologia decurge din exigențe etice. Practica dialogului educativ, care conduce la transformarea interioară și la resituarea politică a profesorului și a elevului, a fost preluată și adaptată în lumea artelor spectacolului, prin experiențele teatrale și scrierile teoretice ale lui Augusto Boal (*Teatro do oprimido*).

Pedagogia autonomiei este ultima carte a autorului, un îndrumar al pedagogiei aplicate spre folosul dascălilor și învățăceilor, trecând dincolo de separațiile lor politice. Lucrarea s-ar adresa așadar și unor profesori care nu împărtășesc principiul freirean după care învățarea e practică și interiorizarea revoluției sociale atât pentru profesor, cât și pentru elev. Dezvăluirea aspectului revoluționar e cuprinsă însă în practica predării, ca posibilitate pur umană derivată din învățare. Insistența pe practică și neglijarea structurii teoretice marxist-hegeliene face broșura mai abordabilă, dar și mai înșelătoare, pentru că cerințele sale – respectarea și încurajarea diversității și particularității elevului și a profesorului, seriozitatea și libertatea relației lor – par de la sine înțelese. *Pedagogia autonomiei* aduce și o nouă temporalitate, cea a epocii neoliberale, pe care însă autorul refuză să o definească exact, simțind cu tactul său de educator că tocmai practicile libertății și individualizării sunt pe cale de a fi deturnate de noul management economic al școlii contemporane.

HOLERA ȘI „DUHUL COMUNISMULUI”, CĂTĂLIN COTOI (IDEA, CLUJ-NAPOCA, 2023)

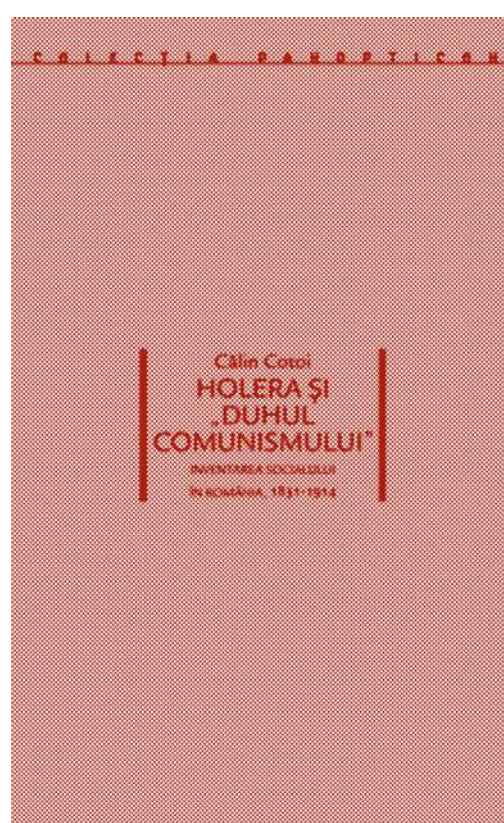
Volumului recent apărut la Editura Idea, *Holera și duhul comunismului. Inventarea socialului în România, 1831-1914* este, de fapt, traducerea în română a unui amplu studiu, apărut inițial în 2020, în engleză. Cartea încearcă să scoată la iveală rolul jucat de diverși medici, anarhiști, revoluționari și oameni de știință în conturarea peisajului și a vocabularului modernității sociale în România veacului XIX. Complicatele traiectorii de viață (și politice) ale acestor anarhiști și revoluționari, care traversează frontiere naționale, profesionale și ideologice, sunt ilustrative pentru modul în care diferite modele de progres și raționalitate au fost tematizate și adaptate la contextul local.

Există două componente cheie care au modelat „invenția locală a socialului” în România, arată Cotoi. În primul rând, epidemia de holeră din anii 1830, care s-a răspândit ulterior în Europa de Vest. Experți în administrație, medici și oameni de știință s-au grăbit să intervină în teritoriile danubiene și au încercat să

introducă noi modele sanitare, statistici și noțiuni de igienă publică. În al doilea rând, a fost spectrul revoluției sociale, folosit ca dispozitiv retoric începând cu 1848, un „semn gol”, care a structurat însă în mare măsură dezbaterile politice și sociale din epocă.

Istoria povestită de Călin Cotoi ne dezvăluie traiectoriile întretesute ale unor figuri fascinante, unele mai cunoscute (cum e cazul revoluționarilor Ion Ionescu de la Brad sau C.A. Rosetti), altele cvasi-uitate azi (anarhiștii narodnici Zamfir Arbure, Nicolae Russel sau Nicolae Codreanu), reușind să surprindă complexitatea schimburilor politice, personale și intelectuale care au modelat și traversat epoca, dar și să inspire reflecții asupra discursurilor și politicilor „modernizării sociale” din prezent.

Ediția în limba română a fost lansată, în prezența autorului, în cadrul Târgului Autonom de Carte și Zine (TACZ), care a avut loc în perioada 13-14 octombrie la Cluj.

PIRATE ENLIGHTENMENT, OR THE REAL LIBERTALIA, DAVID GRAEBER (FARRAR, STRAUS & GIROUX, 2023)

Antropolog, teoretician și militant anarhist, David Graeber a scris cu pătrundere și pasiune despre datorie, muncă, bani sau democrație, cele mai cunoscute lucrări ale sale fiind *Datoria: primii 5000 de ani* (Art, 2020) sau *Bullshit Jobs: A Theory* (2018). Este, de asemenea, autorul unui mic volum pe care vi-l recomandăm cu căldură, mai ales dacă aveți interese în zona științelor sociale: *Fragments of an Anarchist Anthropology* (2004).

Activitatea sa n-a fost însă una exclusiv teoretică. David Graeber a fost membru al sindicatului IWW (Industrial Workers of the World) și s-a implicat în numeroase mișcări de stradă, fiind una dintre figurile cele mai cunoscute ale mișcării Occupy Wall Street.

În limba română a mai fost tradus recent și volumul scris de David Graeber împreună cu David Wengrow, *Zorii tuturor lucrurilor. O nouă istorie a omenirii* (Polirom, 2022).

Recent a apărut și ultimul său volum postum, *Pirate Enlightenment, or the Real Libertalia*, o continuare a cercetărilor făcute la începutul carierei sale de antropolog în Madagascar, unde a întâlnit și comunitatea Zana-Malata, alcătuită din descendenții piraților ajunși pe insulă începând cu secolul XVIII. În această cercetare, Graeber analizează modul în care practicile protodemocratice (chiar libertare) ale Zana-Malata au contribuit la proiectul iluminist. Astfel, Graeber scoate la iveală sursele non-europene a ceea ce noi considerăm a fi gândirea „occidentală”.

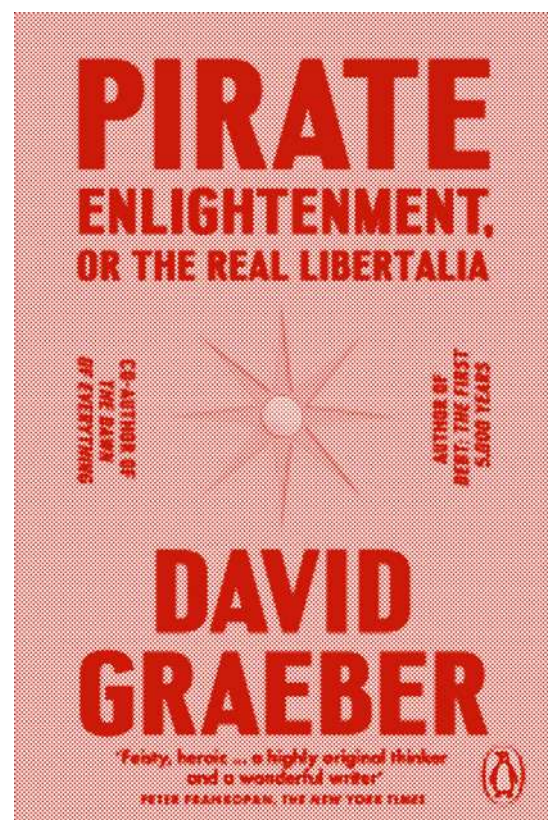
La fel ca în *Zorii tuturor lucrurilor*, antropologul anarhist încearcă să scoată astfel la iveală forme uitate ale organizării politice și sociale, ilustrând convingător viabilitatea altor moduri, mult mai democratice și egalitare, de a articula socialul, economicul și politicul, în afara paradigmatelor autoritare ale capitalismului și statismului.

David Graeber începe să fie (re)descoperit de un public tot mai larg, ceea ce de multe ori duce și la minimalizarea (sau neglijarea) dimensiunii anarhiste a demersurilor sale. David Graeber se înscrie, de altfel, în

lunga tradiție intelectuală a „anarhiei”, care pornește de la Kropotkin, Reclus, Rudolf Rocker și continuă cu Murray Bookchin, toți autori ai unor analize sociale și istorice cuprinzătoare.

Apartenența la această tradiție nu e un simplu accesoriu al activității sale de antropolog. După cum nici cercetările lui Kropotkin sau Reclus nu erau simple exerciții intelectuale, ci cercetări ancorate (politic și social) în viziunea anarhistă pe care o împărtășeau.

Anarhismul poate fi mai lesne înțeles, ca viziune și practică socială, citindu-l pe Graeber. În același timp (și poate într-o mai mare măsură), munca lui David Graeber ca antropolog, activist, publicist, nu poate fi pe deplin înțeleasă dacă e decuplată de contextul intelectual și politic care-i este propriu, adică de „matca” gândirii anarhiste clasice pe care o duce mai departe.

ZILELE MUNCII, CORPURILE MUNCITOARE (CENACLUL X, 2023)

„Poezia nu e un lux”, a scris Audre Lorde, iar noi ne facem timp pentru ea în zilele de muncă. Între programe și norme, pe metrouri, trenuri și autobuze, între joburi plătite și neplătite, între proiecte și îngrijire, curățenie și reproducere, scriem; și aceasta e muncă.

De 1 mai am pregătit o cărticică cu poeme din Cenaclul X despre muncă, productivă sau reproductivă, creativă sau plictisitoare, deprimantă sau satisfăcătoare. Colecția nu se dorește a fi una exhaustivă, ci doar o serie de pagini, cuvinte puse unele după celelalte în speranța că ele ne pot apropia, sensuri manifestate în tânjirea pentru solidaritate.

Conține poeme de: Mădălina Oprea, oana ciobanu, Nóra Ugron, Maria Martelli, oana unguoreanu, Andreea Gheo, Ioana Florescu, Andrei Gabriel Nicolae, Yigru Zelti, Ioana Bălănescu, Gabriela Diana Oprea.

ELIBERAREA CÂINELUI, COEXISTENȚĂ ȘI REZISTENȚĂ: SCHIMB DE IDEI ANTISPECIISTE ÎNTRE ILC ȘI ARON NOR (HUNEDOARA, 2023)

Cum vorbim despre animalele non-umane în apropierea cărora trăim, dintr-un punct de vedere antispeciist? Mai exact, cum vorbim despre acel așa-zis „cel mai bun prieten” al omului cu care am coevoluat și cu care avem o lungă istorie de conviețuire și supraviețuire, dominație și tovărășie?

Trecând prin trei teme principale și abordând multe alte subiecte adiacente, textul este o incursiune în gândirea și practica unor viziuni eliberatorii în relațiile cu câinii. Acest schimb de idei e o reflecție asupra adaptărilor de câini și adopțiilor internaționale, ridicând diferite întrebări legate de necesitatea acestora și explorând mai multe perspective, locale și internaționale. Discuția face referire atât la situația Italiei, cât și a României, luând în considerare în ce măsură cea din urmă este un caz special. Concomitent, textul explorează diferite posibilități de rezistență împotriva

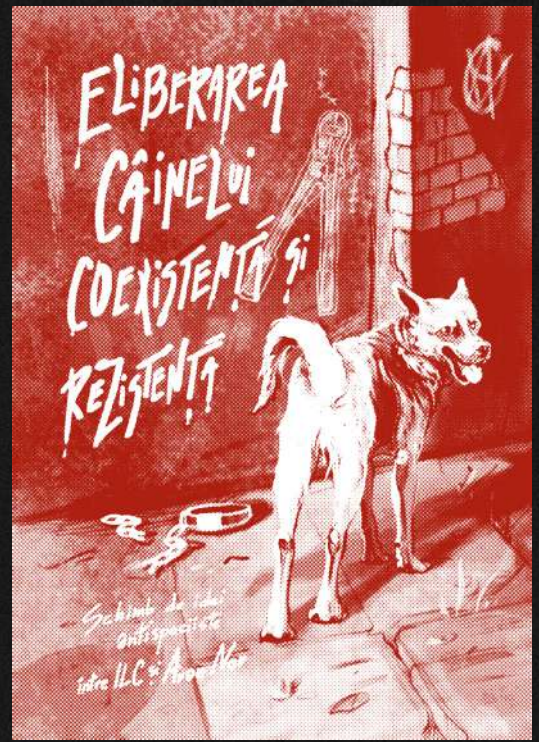
proiectului umanist, moduri de a ne alia cu câinii vagabonzi și imaginarii de coexistență multispecii.

Dialogul este și o invitație, o deschidere spre diverse întrebări care abordează justetea relațiilor noastre interspecii, spre propuneri mai curajoase pentru spații comune în afara ordinii umaniste și capitaliste, spre a fi împreună-cu-celălalt, alături de câini și a învăța, înțelege, simți, de lângă ei, alte moduri de a fi.

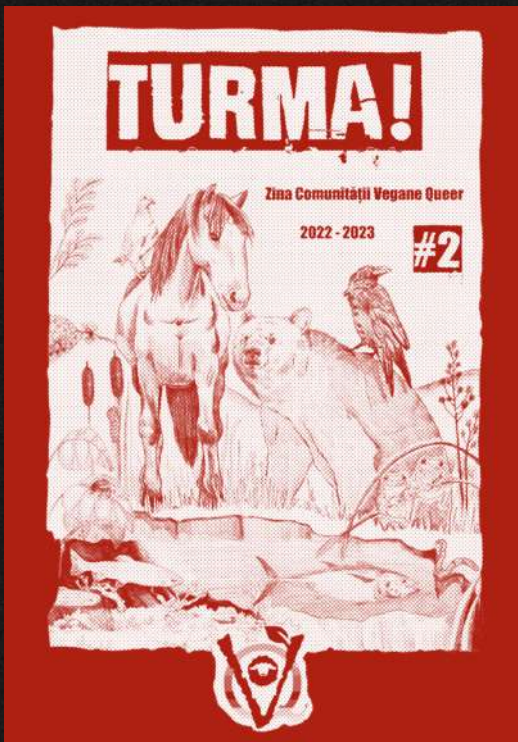

↑ Zilele muncii, corpurile muncitoare (pag. 27)

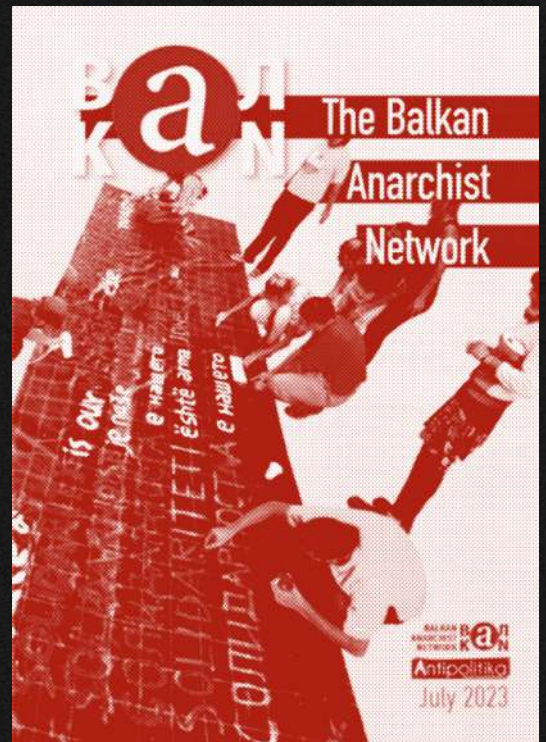

Eliberarea câinelui, coexistență și rezistență: schimb de idei antispeciiste între ILC și Aron Nor (pag. 27) ↑

↓TURMA! Zina Comunității Vegane Queer #2 (pag. 29)

Rețeaua anarhistă balcanică (pag. 29) ↓

TURMA! ZINA COMUNITĂȚII VEGANE QUEER #2 (2023)

TURMA! Zina Comunității Vegane Queer #2 este rezultatul unui proces colectiv, o colecție mixtă care adună scrierile comunității timp de un an, incluzând eseuri scurte sau lungi, gânduri colective, poeme și ilustrații primite în „poșta” online. Înăuntru veți găsi poziționări queer-vegane și antispeciiste asupra unor subiecte precum: justiție multispecii, teorie și practică, doliu și sănătate mentală, imaginea corpului, muncă, paternalism, politicile respectabilității, rezistența și nesupunerea animalelor ș.a.m.d. Avem o serie de

interviuri din comunitate, alte două interviuri cu fondatoarele unor sanctuare vegane și inclusiv o listă de recomandări pentru alte lecturi.

REȚEAUA ANARHISTĂ BALCANICĂ (ANTIPOLITIKA, 2023)

Balcanii sunt o regiune modelată de luptele imperialiste pentru dominație, de construcții naționale violente, de războaie, schimburi de populație și genociduri, precum și de experiența nu foarte îndepărtată a socialismului de stat din a doua jumătate a secolului al XX-lea. Începând cu anii '80, regiunea a fost expusă unor politici neoliberale agresive, emigrației în masă și naționalismului feroce, ceea ce a dus la războaiele din anii '90.

Cu toate acestea, există și Balcanii „de dedesubt”. Regiunea găzduiește și mișcări și comunități care sfidează logica statului-națiune. Oamenii obișnuiau să fie (și, într-o anumită măsură, continuă să fie) multilingvi, multiculturali și multiconfesionali. Și le place să se amestece. Au existat mișcări anti-imperialiste, unele de eliberare națională, altele în mod expres anti-naționaliste; au existat mișcări pentru egalitate socială și a existat rezistență împotriva războaielor. Anarhiștii fac parte din această istorie mai puțin cunoscută „de dedesubt”.

Această succintă, dar lămuritoare, istorie își are rădăcinile în perioada postbelică, când ideea a început

să fie vehiculată în cercurile anarhiștilor aflați în exil. Un alt punct de cotitură l-a constituit apariția primelor inițiative de solidaritate din timpul războaielor din fosta Iugoslavie. Sunt, de asemenea, amintite acțiunile comune din anii 90-2000, târgul anarhist de carte, concertele anarho-punk, taberele „no border”, marșurile antifasciste, publicațiile comune ca *Iztok*, *Dincolo de zidurile naționalismului și războiului*, *Antipolitika* etc.; dar și figuri sau grupuri importante ale acestei istorii împărtășite.

Broșura, lansată la Ljubljana în 2023, se referă, așa-dar, la eforturile anarhiștilor/-elor/-x din regiune de a construi o mișcare dincolo de granițele statelor și națiunilor. Textul, apărut în opt limbi, printre care și limba română, este însoțit de imagini care documentează povestea solidarității antimilitariste și antinaționaliste din Balcani.

URSULA K. LE GUIN

Ursula Kroeber Le Guin (1929-2018) este una dintre cele mai celebrate autoare de cărți SF și fantasy. A scris zeci de nuvele, volume de povestiri scurte, poezie, cărți de copii, colecții de eseuri.

Datorită părinților ei, scriitoarea Theodora și antropologul Alfred Kroeber, precum și a prietenilor care îi vizitau, a dezvoltat încă de mică o pasiune pentru scris și antropologie culturală. În timp, taoismul, feminismul, anarhismul, dar și textele psihanalistului Carl Jung, s-au adăugat ca surse de inspirație pentru literatură și viață.

La noi au fost traduse câteva din cărțile ei: *Mâna stângă a întunericului*, *Lumii îi spuneau pădure*, *Deposeații*, *Sfâșierea cerului*, *Orașul iluziilor* etc. Au apărut și câteva povestiri scurte, precum *Cei care pleacă din Omelas*, care poate fi găsită pe internet.

În scrierile ei se regăsesc, prelucrate, diferite surse și orizonturi de idei. De exemplu, în prima carte din seria *Earthsea*, *A wizard of Earthsea*, apar teme taoiste și reflecții asupra echilibrului universal, în timp ce în *Mâna stângă a întunericului*, este abordată fluiditatea genului, iar în *Lumii îi spuneau pădure* e explorată reacția unei societăți pașnice atunci când e atacată din exterior cu violență.

Pe lângă explorarea unor teme precum rasa, genul sau sexualitatea, Ursula K. Le Guin și-a închipuit în scrierile ei și și forme anarhiste de organizare socială și politică, reflectând la ideea de revoluție, utopie, egalitate etc. Câteva texte reprezentative în acest sens sunt *Cei care pleacă din Omelas*, *The day before the revolution*, dar mai ales romanul *Deposeații*.

Principalul element utopic din romanul **Deposeații** este o versiune pacifistă de anarhism, care este pe atât de „yin” pe cât poate fi o ideologie politică. Anarhismul respinge identificarea civilizației cu statul și a puterii cu coerciția. (Ursula K. Le Guin)

Odonianismul [n.n. - ideologia de pe Anarres] este anarhism. Nu varianta „cu bomba în buzunar”, care e terorism, indiferent de numele cu care încearcă să se justifice; nici „libertarianismul” economic sau darwinismul social al extremei drepte, ci anarhismul așa cum e prefigurat în gândirea taoistă timpurie și expus mai târziu de Shelley și Kropotkin, de Goldman și Goodman. Principala țintă a anarhismului este statul autoritar (capitalist sau socialist); principala sa temă morală și practică e cooperarea (solidaritatea, întrajutorarea). Este cea mai idealistă și, pentru mine, cea mai interesantă dintre toate teoriile politice.” (Ursula K. Le Guin)

DARE DE SEAMĂ DE LA CEL DE-AL XII-LEA CONGRES AL IFA

În perioada 7-10 aprilie 2023, C. Ganait a fost prezent, ca observator, la cel de-al XII-lea Congres al Internaționalei Federațiilor Anarhiste (IFA)¹, la invitația unor tovarăși și tovarășe din Federația pentru Organizare Anarhistă din Slovenia și Croația.

Ce este Internaționala Federațiilor Anarhiste? După ruptura din 1872 dintre socialiștii autoritari și cei libertari din prima Internațională, au început discuțiile pentru formarea unei internaționale antiautoritare. Primele discuții de acest fel au avut loc la Saint-Imier, în Elveția, în 1872. Anul acesta va avea loc o întâlnire internațională² pentru a marca 150 de ani de la acel moment (ar fi trebuit să aibă loc anul trecut, dar post-pandemie...).

Până la a se ajunge la forma actuală a internaționalei, au existat și alte încercări de organizare antiautoritară. Represiunea statului le-a însoțit mereu. Prima organizare federativă internaționalistă, care continuă să existe și astăzi, este Asociația Muncitorească Internațională³, fondată în 1922 la Berlin (din care a făcut parte și grupul anarho-sindicalist din Cernăuți⁴, în perioada României Mari).

După cel de-al doilea război mondial, au avut loc mai multe întâlniri, iar la congresul din 1968 de

la Carrara, în Italia, a avut loc întemeierea Internaționalei Federațiilor Anarhiste.

Actualmente fac parte din Internațională federații din Argentina, Brazilia, Bulgaria, Cehia și Slovacia, Croația și Slovenia, zona vorbitoare de franceză (Franța, Belgia și Elveția), zona vorbitoare de germană (Germania și Elveția), Marea Britanie, Grecia, Kurdistan, Italia (peninsulară, Sicilia), Mexic, Iberia (Spania și Portugalia).

Iată, pe scurt, o relatare a lucrărilor congresului:

Congresul de anul acesta a avut loc în Italia, la Massenzatico, localitate care face parte din Reggio Emilia⁵. La fel ca majoritatea localităților din Italia, orașul are o istorie bogată în privința mișcării anarhiste. Ca idee, numai în acest sat de numai 3.700 de locuitori poate fi găsită o Bucătărie a Poporului (*Cucine del Popolo*)⁶. Pe lângă faptul că am mâncat o mâncare foarte bună acolo, toate persoanele implicate sunt asumat anarhiste.

Împreună cu tovarășii și tovarășele din Slovenia am ajuns joi seara, ocazie cu care am participat la un scurt tur al centrului orașului Reggio Emilia, unde ni s-au arătat locurile importante ale istoriei anarhiste și antifasciste locale.

Vineri, după plenara de deschidere, au avut loc trei ateliere: despre migrație, luptele de gen și despre religie.

Am considerat că multe din motivele pentru care există problema migrației (ca de exemplu, războaiele), precum și luptele de gen (ca de exemplu, conservatorii care-și bagă nasul în drepturile reproductive ale femeilor) pleacă de la religie, așadar am ales să particip la atelierul dedicat acestei teme.

În cadrul atelierului s-a discutat despre cum colonialismul din America Latină a avut ca prim motor catolicismul, având efecte profunde resimțite și astăzi: genocidul contra populațiilor indigene, capitalismul extractiv, state autoritare care continuă să distrugă comunitățile locale precum și natura, pentru a face loc exploatărilor de resurse și a agriculturii industriale. Să nu uităm că ceea ce cunoaștem drept „acumulare primitivă”, adică însușirea forțată a unor resurse precum aur, argint, ființe umane sau non-umane, a prins avânt pe continentele americane, iar toate bogățiile au fost aduse în Europa. Iată de ce ne minunăm la catedrale megalitice și aurite în țările occidentale, în timp ce în țările din America Latină vedem mai mult sărăcie lucie.

De asemenea, s-au subliniat efectele negative ale religiei instituționalizate (mai ales ale sfintei treimi catolicism+ortodoxism+islamism) asupra femeilor, persoanelor queer,

1. <https://i-f-a.org/>

2. <https://anarchy2023.org/en>

3. <https://www.iwa-ait.org/>

4. <https://pagini-libere.ro/brosuri/anarhismul-in-bucovina-de-nord-o-scurta-istorie-1925-1935-c-ganait/>

5. <https://federazioneanarchicareggiana.noblogs.org/>

6. <https://www.facebook.com/cucinedelpopolo/>

ființelor non-umane, dar și asupra credințelor indigene care în general nu doresc să se impună, să se extindă, să exploateze alte ființe vii.

După cină, a avut loc prezentarea tovarășilor din Slovenia a Târgului Anarhist de Carte din Balcani⁷, care a avut loc la Ljubljana pe 7-9 iulie 2023. A fost ediție de mari proporții, cu o prezență internațională semnificativă, cu discuții și prezentări care nu s-au limitat la munca editorială, ci au acoperit un spectru larg, de la sport antiautoritar la arhive libertare sau anti-militarismul internaționalist.

Sâmbătă a avut loc discuția centrală a congresului, anume „capitalism, război și autoritarism”, care a acoperit în mare parte toată ziua. S-au discutat multe, dar sunt câteva lucruri (destul de evidente, de altfel), pe care aș putea să le menționez:

Capitalismul, războiul și autoritarismul sunt mecanisme care funcționează și cresc împreună, fiind interdependente. De aceea este indicat să nu susținem acele grupuri care aleg să lupte în cadrul structurilor naționale, chiar și atunci când e vorba de grupuri antiautoritare. Trebuie să acceptăm, să recunoaștem că nevoia lor de a se apăra este firească. Nu acest aspect e criticabil, ci decizia de a se încadra în structurile militare ale statului care nu pot aduce nicio schimbare reală. De această schimbare (sau de această perspectivă) revoluționară ar fi, în schimb, nevoie acum mai mult ca niciodată.

Au fost cazuri (și vor mai fi) în care cei care doreau să se apere contra unor atacuri imperialiste să fi fost absorbiți în logica opresiunii, ajungând să reproducă chiar mecanismele acesteia. De aceea, în cazul oricărui

război, chiar și cel din Ucraina, e nevoie să fie susținute acele colective, grupuri, persoane care se opun războiului și a militarizării dintr-un punct de vedere anti-militarist și internaționalist; și de a susține, de asemenea, obiectorii de conștiință, dezertorii, revoluționarii, sabotorii etc.

După cină a avut loc un concert de muzică politică liberă cu două trupe locale. Nu pot zice decât că italienii sunt mari cântăreți; au avut și de unde să se inspire cu muzica. De la piese despre Gaetano Bresci⁸

și Giuseppe Pinelli⁹, la ridiculizarea unor politicieni de dreapta sau evocarea luptei de partizanat antifascist din Italia sau Spania, cântăreții au reușit să acopere un spectru larg de piese anarhiste mai noi sau mai vechi.

Duminică au avut loc, din nou, mai multe ateliere: unul despre educație și pedagogie (critică la adresa educației de stat și alternativelor pedagogice dintr-o perspectivă liberă), precum și unul despre lupta de clasă.

Ca și în cazul primei serii de ateliere, am decis să merg la atelierul despre educație, deoarece consider că o luptă de clasă/luptă anti-guvernamentală mai „sănătoasă” poate

pleca dinspre acele grupuri care au ales calea spre autoinstruire sau spre educație liberă.

Trebuie să admit că a fost unul dintre cele mai emoționante ateliere la care am participat vreodată, în mare parte datorită modului în care persoanele din America Latină au prezentat contextele și situațiile din geografie din care provin. Am putut observa o diferențiere în tactici, mai ales atunci când vorbim despre efectele politicilor neoliberale din anii '90. În

7. <https://bab2023.espivblogs.net/>

8. <https://libcom.org/article/bresci-gaetano-1869-1901>

9. <https://libcom.org/article/giuseppe-pinelli-death-anarchist>

timp ce în Europa mișcările studențești au apărut pentru a salva drepturile care dispăreau încet-încet prin mișcări de masă și ocupări de licee și facultăți, în Argentina sau Brazilia sau Mexic, păturile sărace s-au trezit că au rămas fără școli sau nu mai e loc pentru ei și ele în cele existente. Așa că au început să apară colective și școli populare, al căror scop era acela de a educa persoanele, indiferent de vârstă, pentru a le ajuta să se descurce în societate. Un lucru important la aceste școli este că nu propagă ideile libertare, ci le aplică în modul de organizare, în curriculum, în faptul că sunt concentrate pe

dezvoltare comunitară mai degrabă decât pe a produce indivizi și individe pentru piața muncii.

Luni au avut loc ultimele două ateliere, pe *low-tech* și pe anti-fascism, dar nu am mai avut energie mentală să particip la niciunul dintre ele, deoarece timp de 3 zile am notat în caiet cam tot ce era important; și, în final, plenara de închidere.

Nu voi intra în mai multe detalii, deoarece voi scrie în zilele care urmează texte mai detaliate plecând de la atelierele pe religie și educație, cu atât mai mult cu cât am făcut rost de o broșură despre una dintre școlile libertare din Argentina. Numai

curricula acestei școli ar merita o dezbatere mai largă.

De asemenea, IFA va produce texte generale pentru atelierele și celelalte discuții care au avut loc, de îndată ce acestea vor fi acceptate/ratificate de toate federațiile participante.

Dar, pe scurt, cam așa a fost la cel de-al 12-lea congres al IFA.

C. Ganait

DISCUȚIE DEDICATĂ ARHIVELOR, BIBLIOTECILOR, CERCETĂRILOR ISTORICE ȘI PROIECTELOR EDITORIALE ANARHISTE ÎN CADRUL TÂRGULUI ANARHIST DE CARTE DIN BALCANI 2023

PE SCURT DESPRE TACB LJUBLJANA 2023

În 2023 s-au împlinit 20 de ani de Târg Anarhist de Carte din Balcani, prima ediție având loc tot la Ljubljana, în 2003. Târgul s-a născut din diferitele inițiative „de la firul ierbii” apărute în contextul războaielor din fosta Iugoslavie și din nevoia de a contracara militarismul, naționalismul, discursurile urii și realitatea războiului care decurgea de aici. Din 2003, târgul a călătorit peste tot în regiunea balcanică, de la Zagreb la Skopje, de la Novi Sad la Ioannina și de la Sofia la Cluj/Kolozsvár. Într-un context în care conflictele militare se reaprend în regiune și peste tot în

lume, târgul s-a întors la Ljubljana, adunând peste 80 de colective din Balcani, Europa dar și din întreaga lume. A fost cea mai numeroasă participare de până acum, aspect reflectat nu numai în numărul mare de persoane prezente, ci și în diversitatea de discuții, ateliere și acțiuni care s-au desfășurat sub egida târgului. Deviza care a însoțit întâlnirea, „Dincolo de zidurile naționalismului și războiului”, a reluat titlul unei publicații scoasă de anarhiștii croați în timpul războiului, în 1993. Mai multe despre istoria rețelei de solidaritate balcanică și despre inițiativa târgului puteți afla din broșura „Rețeaua anarhistă balcanică”, pe

care o puteți citi și pe blogul Pagini Libere:

<https://pagini-libere.ro/brosuri/reteaua-anarhista-balcanica/>

DISCUȚIE DEDICATĂ ARHIVELOR, BIBLIOTECILOR, CERCETĂRILOR ISTORICE ȘI PROIECTELOR EDITORIALE ANARHISTE ÎN CADRUL TÂRGULUI ANARHIST DE CARTE DIN BALCANI 2023

Cu ocazia Târgului Anarhist de Carte din Balcani care a avut loc în 7-9 iulie 2023 în Ljubljana, în așa-numita Slovenia, am organizat și participat la o discuție dedicată arhivelor,

bibliotecilor, cercetărilor istorice și proiectelor editoriale anarhiste. De ce am făcut asta, precum am spus și în apelul care a precedat discuția:

Pentru că înțelegem că e nevoie de o memorie vie a mișcărilor și luptelor trecute pentru emancipare, pentru că modul în care ne povestim istoriile e important; pentru că e nevoie de o cunoaștere vie, care să se poată transforma în conștiință activă și în solidaritate cu toți/toate cei/cele care luptă și speră la o lume mai bună; pentru că toate istoriile ne vorbesc, de fapt, despre prezent și despre posibilitățile sale; pentru că memoria luptelor nu trebuie să fie un muzeu, ci un laborator și un spațiu de cunoaștere, vă invităm să participați, în cadrul Târgului Anarhist de Carte din Balcani 2023, la o serie de discuții dedicate arhivelor, bibliotecilor și proiectelor editoriale anarhiste și antiautoritare.

Ne-am dorit să creăm un spațiu de întâlnire pentru toate persoanele interesate de istoria anarhistă din regiune sau de istoriile luptelor sociale în general și totodată să ne cunoaștem mai bine, să ne împărtășim experiențele și să punem temelii unor colaborări mai strânse. Iar în limitele timpului mereu prea scurt, am făcut asta. Într-o căldură toridă, de iulie în plină schimbare climatică, sporită de prezența uriașă a persoanelor la târg — peste cinci sute de persoane — ne-am strâns și noi într-o sală adiacentă târgului de carte. Ne-am bucurat de o participare mare, direcții noi de interes, întrebări care să ne ghideze activitatea pe viitor, ne-am (re)găsit, am schimbat resurse și mici trucuri ale „profesiei”. Și am simțit, cum simți în multe întâlniri de genul, entuziasm și *that sense of empowerment*.

În prima parte a întâlnirii, persoane din diferite colective din zone geografice precum serbia, cehia, slovacia, italia, elveția, franța și românia și-au prezentat pe scurt activitatea. S-a vorbit despre istoricul colectivelor, ce tipuri de materiale arhivează — zona geografică, tematici alese, dacă sunt anarhiste sau includ și alte mișcări sociale — și despre alte activități precum publicații, discuții, evenimente. Au mai fost prezentate câteva inițiative care au ca scop conectarea bibliotecilor și arhivelor, precum e La Xarxa de Biblioteques Socials, care aduce împreună într-un catalog comun bibliotecile libertare din Catalonia, și Anarchist Libraries (.net) care indexează toate bibliotecile libertare on-line. Un tovarăș a vorbit despre koha, un sistem *open source* pentru biblioteci gratuit, care poate susține și documente, util rețelelor de biblioteci descentralizate.

A doua parte a întâlnirii a fost deschisă discuției libere. Am vorbit despre importanța pe care o atribuim muncii de cercetare și arhivare, atât în aspectele sale comunitare și sociale, cât și în cele istorice și politice. Credem că e important să consolidăm infrastructura de cunoaștere alternativă și de interacțiune cu istoria, credem că înțelegerea trecutului poate fi o unealtă pentru prezent și viitor, iar munca asta are un rol în luptele actuale. Ca persoane implicate în mișcare, este important să ne scriem propria istorie. De asemenea, este important să arătăm continuitatea mișcării.

În acest sens, s-a vorbit despre dorința de a lucra cu istoria vie, de a nu lăsa ca arhivele să devină muzee, monumente ale trecutului. Câteva colective au vorbit despre activitățile lor precum organizarea de discuții publice, publicații, emisiuni radio, zile de studiu, cercetări și analize mai profunde, ori păstrarea istoriei sociale prin interviuri cu persoane implicate în mișcare. S-a amintit nevoia unor discuții focalizate pe gen și decolonizare, inclusiv în felul în care privim istoria și cercetarea ei, și nevoia inițiativelor feministe și queer.

În ceea ce privește chestiunea continuității, am vorbit și de inițiativele noastre, despre cum facem ca acestea să rămână viabile și durabile în timp. Chestiunea durabilității se referă atât la aspectele materiale, de infrastructură — câteva arhive mai mari au probleme legate de lipsa spațiului —, cât și la cele umane. O problemă comună multor colective este cea a posibilității de a avea o activitate susținută în condițiile în care pot exista discontinuități în implicare, iar transmiterea cunoștințelor rămâne uneori o problemă. Am vorbit și de rolul digitalizării. Deși poate fi o soluție pentru colectivele care se confruntă cu lipsa spațiului fizic, aceasta nu este soluția cea mai sigură, iar arhiva materială rămâne în continuare necesară pentru păstrarea documentelor pe termen lung. În schimb, digitalizarea este utilă pentru a ajunge la mai multe persoane sau pentru a păstra și informații de pe tipuri de media care expiră în timp, precum casetele VHS, fotografiile etc.

Securitatea este un aspect important al muncii noastre și realizăm responsabilitatea pe care o avem când lucrăm cu informații și faptul că între popularizare și vulnerabilizarea mișcării e o graniță fină. Au fost amintite și câteva metode prin care ne asigurăm că trecem totul prin filtrul securității precum prin dezbateră riscurilor pentru securitatea tuturor implicați, obținerea consimțământului colectivelor și persoanelor, publicarea doar a documentelor mai vechi de cinci ani sau tehnici de anonimizare a documentelor.

În continuare ne-am întrebat ce putem face pentru a ne conecta mai bine cu luptele locale, altfel spus cum revenim la mișcare? O propunere în acest sens a fost de a organiza un tur în diferite locuri în care să prezentăm istoria locală, documentele arhivate și să aducem aceste informații în dezbaterile actuale. Am vorbit despre ce putem face împreună, ce proiecte putem dezvolta în comun, cum putem sublinia transnaționalismul mișcării, atât

din trecut cât și prin colaborarea noastră. Am hotărât o metodă de comunicare care ar putea consolida această rețea și ar putea duce la alte proiecte în comun.

Întrebările deschise de întâlnire rămân în continuare cu noi, ce prezentx la ea sau ce care citesc acum și sperăm să deschidă discuții oriunde și oricând: *De ce e importantă cunoașterea și păstrarea urmelor și istoriilor anarhiste? Cum ne raportăm la tradiție și la trecut?*

Ce putem învăța din istoriile luptelor trecute, într-o regiune minată de războaie, dominație imperială și răbufniri naționaliste? Care sunt dificultățile de care ne lovim în activitatea noastră? Cum ne organizăm? Care e orizontul și practicile de cunoaștere la care ne raportăm sau la care aspirăm?

DECLARAȚIA COMUNĂ DE LA FINALUL TÂRGULUI ANARHIST DE CARTE DIN BALCANI, LJUBLJANA 2023

DINCOLO DE ZIDURILE NAȚIONALISMULUI ȘI RĂZBOIULUI!

SOLIDARITATE ȘI REZISTENȚĂ ÎMPOTRIVA MAȘINĂRIEI MORȚII.

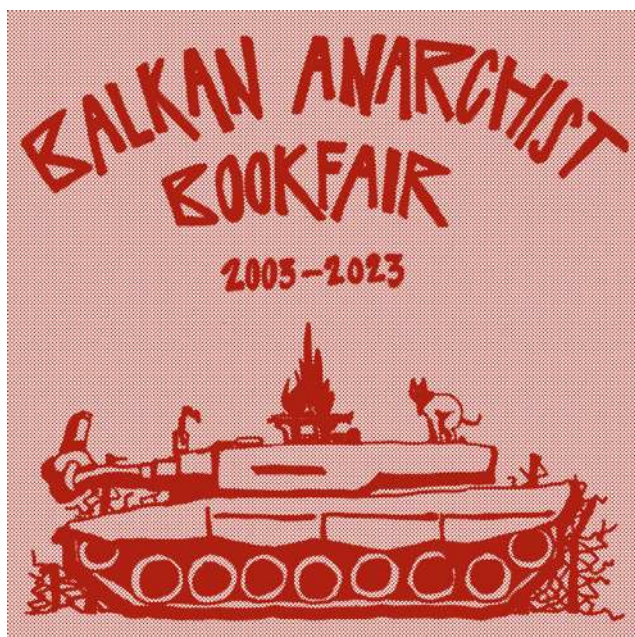
În perioada 6-9 iulie 2023, aproximativ 800 de tovarășe/i/x din toate geografiile Balcanilor, din Europa, dar nu numai, s-au adunat la Ljubljana, Slovenia, pentru a participa la Târgul Anarhist de Carte din Balcani, ediția 2023. Anul acesta târgul și-a sărbătorit cea de-a 20-a aniversare. Peste o sută de edituri, *distro*-uri și colective din mișcarea anarhistă și antiautoritară internațională și-au prezentat cărțile, publicațiile și alte materiale dedicate luptelor sociale din întreaga lume. TACB este însă mai mult decât o întâlnire a editorilor, reprezentând, de asemenea, un punct de convergență pentru tovarășii/ele/x din Balcani (dar nu numai), un spațiu în care se poate învăța din luptele celorlalți. Prin urmare, paralel cu

târgul, au avut loc zeci de discuții și ateliere interesante care au atras până la câteva sute de persoane fiecare.

În Ljubljana, intervenția politică a luat forma unei demonstrații împotriva războiului, naționalismului, patriarhatului, frontierelor și capitalului, la care au participat aprox. 1.000 de persoane și care a avut loc sâmbătă seara. Demonstrația a fost inițiată spontan de adunarea participantelor/x la TACB, fiind autoorganizată de aceștia. A fost încă o confirmare clară și concretă a caracterului internaționalist al adunării și al mișcării noastre în general. Sloganele scandate și scrise pe bannere în numeroase limbi nu au fost doar o declarație simbolică, ci o expresie concretă a internaționalismului nostru și a politicii de unitate în diversitate pe care o îmbrățișăm. **S-ar putea să fim diferite/iți/x, să venim din diferite locuri și să ne organizăm în moduri diferite, însă cu toții împărtășim aceeași pasiune pentru libertate și lupta**

pentru viață și demnitate. Ne este tuturor limpede că, peste tot în lume, din Balcani până în Rusia și Ucraina, dușmanul este capitalul și statul, iar dușmanii popoarelor de pretutindeni stau în bănci și parlamente.

De la Varșovia la Belgrad și Barcelona, de la Ankara la Copenhaga și Londra, de la Sydney la Valparaiso și Bogota, de la Sofia la Paris și Roma, de la Nicosia la Atena și Moscova, tovarășii din întreaga lume s-au întâlnit la Ljubljana pentru a împărtăși idei, analize și perspective. Am discutat despre experiențele, practicile și modelele noastre de organizare și de luptă, dar și despre modalitățile de participare la mișcările sociale și la procesele revoluționare mai largi. **Toate acestea cu intenția de a găsi puncte de convergență, de a construi o direcție comună care să includă o pluralitate de tactici, și de a formula propuneri strategice și alternative concrete.** Acestea ne pot ajuta să ne mobilizăm forțele și

inspirațiile pentru a face față provocărilor și problemelor cu care se confruntă mișcările și societățile noastre, în contextul multiplelor moduri prin care devastarea politică, economică și socială este implementată prin dominația capitalismului global.

ÎMPREUNĂ ÎMPOTRIVA RĂZBOIULUI, FRONTIERELOR, PATRIARHATULUI ȘI CAPITALISMULUI!

Punctul de plecare al analizei și luptei noastre este o înțelegere a rolului comun pe care capitalismul și statele — ca sisteme împletite de dominație, exploatare și opresiune, împreună cu patriarhatul, sexismul, naționalismul și rasismul — îl au în distrugerea societăților, a popoarelor, a naturii și mediului înconjurător. Toate crizele recente, intensificarea constantă a atacurilor împotriva claselor populare, colonizarea și ocuparea orașelor și satelor noastre de către capital și poliție, radicalizarea represiunii și a violenței de stat și, în cele din urmă, militarizarea și războiul, confirmă analiza noastră din trecut: capitalismul înseamnă criză și capitalismul înseamnă război. Toate acestea fac ca agenda noastră politică de schimbare socială radicală și de construire a unei alternative să fie cu atât mai urgentă pentru viitor.

Înțelegem războiul ca parte integrantă a sistemului actual al devastării: este instrumentul și expresia sa naturală. Acesta se manifestă în diferite forme, dar rezultatele sale sunt întotdeauna aceleași: subjugare, opresiune, moarte și genocid. Vedem asta peste tot. Din Ucraina până în Sudan, din Kosovo până în Chiapas, din Franța până în Mediterana, din

Kurdistan până în Palestina, forțele puterii și ale capitalului — prin intermediul armatelor naționale, poliției militarizate, alianțelor imperialiste, ori a forțelor private sau prin intermediari, fie prin alte forme de violență și atacuri — duc un război neîntrerupt împotriva oamenilor și societății. Pentru noi, dușmanul este războiul însuși. Pentru noi, statele care au nevoie de război pentru a-și impune dominația asupra populației sunt dușmanul. Pentru noi, inamicul este capitalismul care are nevoie de state și de războaie pentru a-și perpetua stăpânirea asupra lumii. A ne opune războaielor înseamnă a ataca sistemul care are nevoie de ele și care le îngăduie.

Frontierele, în general, și în particular regimul ucigaș al „fortăreței Europa”, sunt parte integrantă a acestui sistem al morții. Dezastrul din Pylos, în care sute de migranți au fost uciși în naufragiul unei ambarcațiuni, la fel ca alte zeci de mii de migranți uciși în Mediterană înaintea lor, pe ruta balcanică sau în alte zone de frontieră, nu a fost un accident. A fost o crimă în masă comisă de statul grec și de UE. Aplicând politicile de migrație ale UE, pe care le-au negociat în prealabil, stateleucid în mod constant persoanele care ajung la granițe. Acestea se folosesc de naționalism, de discursul despre securitate și de rasism pentru a legitima pogromurile, bătăile, evacuările și alte discriminări. Cei care reușesc să supraviețuiască violenței de la frontieră sunt exploatați în ateliere ilegale. Se construiesc lagăre de concentrare moderne pentru a-i închide pe migranți și pentru a-i ține într-o stare de excludere continuă. În același timp, autoritățile recompensează poliția și pe polițiștii de frontieră careucid, molestează și jefuiesc zilnic. Această normalizare a violenței este politica oficială a UE. Vom continua să ne organizăm împotriva ei și a tuturor formelor sale, dar și împotriva tuturor celor care o facilitează, fie că este vorba de Frontex, de gloatele fasciste sau de patrulile de graniță. Vom continua să ne organizăm în solidaritate cu persoanele migrante. Vom continua să luptăm împotriva dezumanizării și să cerem dreptul de a călători, de a migra și de a trăi în demnitate și libertate pentru toată lumea. **Trebuie să luptăm împotriva rasismului, a militarizării frontierelor și criminalizării migrației.**

Însă, cu toate că ne dedicăm luptei împotriva regimurilor criminale de frontieră, atât în privința granițelor trasate în jurul statelor naționale cât și a celor reproduse în interiorul orașelor și comunităților în care trăim, realizăm că diverse forme de rasism continuă să persiste în comunitățile noastre de rezistență. Lupta

noastră împotriva tuturor regimurilor de frontieră trebuie să însemne, în mod necesar, și o autorefecție critică, dar și identificarea modului în care anumite discursuri și practici reproduc pozițiile de putere impuse. De asemenea, ea trebuie să implice și angajamentul nostru onest de schimba aceste lucruri. Este esențial să construim o luptă comună a celor care sunt supuși rasializării ca „migranți” și a celor care sunt considerați „autohtoni”. Recunoaștem că o astfel de luptă nu pornește pentru toată lumea de la aceleași premise, câtă vreme unii au acces la asistență medicală, locuințe și educație, în timp ce alții nu. Nu ne putem baza pe stat pentru a ne oferi drepturi universale. Singura modalitate de a obține o egalitate radicală este de a lupta și de a rezista tuturor politicilor care duc la moarte, migrație forțată, exploatare și alte forme de opresiune.

Înțelegem că patriarhatul e unul dintre principalii piloni ai sistemului de dominație actual. Asistăm peste tot la creșterea forțelor reacționare și a proceselor contrarevoluționare. Repatriarhalizarea

societății, atacurile asupra drepturilor reproductive, violența împotriva femeilor, a persoanelor trans și queer, femucidurile, homofobia și transfobia fac parte din același proces. În timpul TACB 2023, Tbilisi Pride a fost atacată violent de fasciști și fundamentalști, în timp ce o tânără trans, Noa Milivojev, a fost ucisă la Belgrad, în Serbia. Crimele motivate de ură și discriminarea împotriva persoanelor queer și trans sunt într-o creștere accentuată, câtă vreme continuăm să fim ținta globală a violenței și a propagandei pline de ură a extremei drepte, a fundamentalștilor religioși și a societății capitaliste conservatoare în ansamblul ei. Ne exprimăm hotărârea de a continua să organizăm rezistența împotriva acestor procese și să ne apărăm împotriva violenței misogine, adesea susținută și alimentată de puterile statului, până când patriarhatul și celelalte sisteme de dominație vor fi zdrobite. În același timp, vom continua să abordăm structurile și atitudinile patriarhale din spațiile și mișcările noastre, care sunt o reflectare a lumii în care dorim să trăim în viitor.

Prin intermediul Zilei o¹ din acest an, zi în care am dedicat spațiu și timp stabilirii de conexiuni între mișcările anarha-queer-feministe din regiune și de mai departe, dar și cu alte ocazii în timpul târgului; prin intermediul prezenței puternice a vocilor eliberării trans la demonstrația de sâmbătă, am așezat această luptă în centrul luptei noastre comune și am contribuit la eforturile de organizare anarha-queer și la o mai strânsă legătură între diferitele rețele de solidaritate.

Vom continua să sprijinim mobilizările antifasciste împotriva marșurilor naziste din Sofia, Budapesta și din alte părți. E nevoie să luptăm în mod constant împotriva naționalismului, căci naționalismul este un instrument prin care clasele conducătoare și statul justifică diviziunile între oameni și cuceririle. Știm foarte bine că naștii și alte gloate fasciste sunt mâna dreaptă a guvernanților, ei fiind cei care fac, din umbră, munca murdară a statului. De aceea trebuie să-i confruntăm și să le distrugem

1. <https://bab2023.espivblogs.net/program/dayo/>

capacitatea de a avea o prezență semnificativă, fie ca grupuri organizate, fie pe străzi.

Suntem hotărâte/x/ți să continuăm să ne organizăm la nivel local, regional și internațional, astfel încât să putem construi rezistență și solidaritate împotriva acestui regim al terorii. În același timp, știm că este important să ne construim organizațiile, structurile, relațiile și comunitățile pe baza principiilor auto-organizării antiautoritare. Coerența dintre idei și practică, dintre mijloace și scopuri, este un principiu critic al anarhismului. Pe cât e de urgent să construim rezistența, pe atât e de important să continuăm să ne chestionăm pe noi înșine și viața noastră de zi cu zi. Trebuie să lucrăm pentru a ne decoloniza mințile, pentru a deconstrui mentalitatea dominantă (din noi și din societate) și pentru a confrunta comportamentele agresive, sectare și distructive din spațiile noastre. Toate acestea sunt condițiile prealabile și necesare pentru edificarea unei mișcări și a unei societăți bazate pe respect reciproc, grijă și solidaritate.

Vedem, de asemenea, cum istoria este folosită de cei aflați la putere pentru a-și legitima dominația și pentru a ne oprima. Considerăm că cercetarea și analiza istoriei sunt componente necesare oricărui proces revoluționar. Acest subiect a fost discutat, printre altele, în cadrul discuției de grup dedicată arhivelor anarhiste². E necesar să creăm practici de educație populară liberă, să ne scriem propriile noastre istorii, să ne construim propria cunoaștere și să o răspândim în toate colțurile societății.

Pentru mișcărilor antiautoritare, accesul la pământ, semințe, alimente de calitate, energie și alte resurse naturale reprezintă un aspect important al luptei politice. Le recunoaștem ca fiind o condiție prealabilă pentru construirea oricărei autonomii semnificative. Exproprierea, exploatarea și jefuirea neoliberală sunt procese inerente reorganizării spațiului rural din întreaga lume. În regiunea Balcanilor, acestea se manifestă în contexte locale specifice. Ele se materializează prin suburbanizare, gentrificare și turism rural, precum și în megaproiectele dăunătoare mediului din comunitățile marginalizate, ori în coridoarele logistice în continuă expansiune ale piețelor globalizate, care restrâng posibilitățile sociale și de acces la resurse. Astfel, lupta noastră nu ar trebui să se concentreze doar asupra unor probleme de mediu abstracte, ci ar trebui să putem participa la diverse procese care au loc în mediul rural: ca mișcare antiautoritară, ca

fermiere, ca tovarăși/x/e, ca săteni, conectând astfel luptele rurale și urbane. Am deschis aceste discuții la târgul de la Novi Sad, le-am continuat la Cluj/Kolósztvár și la târgul de anul acesta de la Ljubljana, în ideea de a le dezvolta pe viitor, atât la nivel teoretic, cât și practic.

SOLIDARITATE CU CELE/CEI CARE SE REVOLTĂ!

De la Nanterre la Atlanta, din Iran și Kenya până în Chile, ne exprimăm solidaritatea cu persoanele care se revoltă pretutindeni. **De asemenea, ne exprimăm solidaritatea cu cei/x/cele care sunt ținta represiei și cu toți prizonierii politici, din Belarus până în Turcia și din Grecia până în Germania.** Vom continua să organizăm solidaritatea și să-i sprijinim pe toți cex/cele/cei care sunt ținta represiei statului. În unele geografii, sistemul penitenciar este o continuare a sclaviei. Toate acestea sunt modalități prin care clasele conducătoare controlează, exploatează șiucid populația dispensabilă. Ne propunem, așadar, să luptăm pentru abolirea sistemelor penitenciare. *Nu suntem cu adevărat liberi decât printre oameni la fel de liberi. Înrobirea, chiar și a unei singure ființe umane, încalcă demnitatea umană și anulează libertatea tuturor.*

Ne exprimăm solidaritatea cu procesele revoluționare din Kurdistan. De asemenea, ne exprimăm hotărârea de a continua dialogul cu Mișcarea de Eliberare din Kurdistan, de a discuta împreună propunerile ideologice și practice ale Confederalismului Democratic și de a construi astfel relații strategice pentru un front comun al forțelor antisistem împotriva modernității capitaliste.

Din Balcanii de dedesubt, trimitem salutări de solidaritate și sprijin comunităților zapatiste din sud-estul Mexicului, care se află tot mai mult sub atacul forțelor (narco)paramilitare susținute de statul mexican. Ne exprimăm angajamentul pentru a continua dezvoltarea rețelei transnaționale de sprijin pentru lupta zapatistă, cerem oprirea imediată a războiului împotriva comunităților zapatiste și ne alăturăm apelului la acțiune³ lansat de „Espacio de Coordinación Nacional Alto a la guerra contra los pueblos Zapatistas” pentru perioada 13-16 iulie 2023.

PENTRU O ALIANȚĂ GLOBALĂ ÎMPOTRIVA MAȘINĂRIEI MORȚII!

2. <https://bab2023.espivblogs.net/program/discussion-anarchist-archives/#ro>

3. <https://hide.espiv.net/?https://www.congresonacionalindigena.org/2023/07/05/chiapas-es-mexico-alto-a-la-guerra-contra-los-pueblos-y-las-comunidades-zapatistas/>

Sușținem că este necesar să creăm o viziune alternativă, emancipatoare a lumii, una care să se opună inerției, normalizării și banalizării războiului. Cu alte cuvinte, ne dorim o poziție clară, care să inspire și să motiveze, împotriva fundăturilor noii lumi bipolare în formare și împotriva sentimentului de a ne risipi în analize geopolitice. **Propunem construirea unei alianțe globale împotriva mașinării morții, astfel încât mișcarea să recâștige inițiativa.** Ideea este de a reuni rețelele, inițiativele și comunitățile de luptă globale pentru a clarifica multiplele fețe ale *capitalismului ca război*. La nivelul vieții de zi cu zi, aceasta înseamnă lupta împotriva premiselor războiului: naționalism, militarism, patriarhat, politici de excludere etc. La nivelul economiei politice, trebuie să organizăm campanii împotriva industriei de armament, a corporațiilor care profită de pe urma războiului, a corporațiilor din domeniul alimentar și al energiei etc. Nu trebuie să oțetăm aparatele militare naționale, nici coalițiile militare multinaționale. Procesul prin care vom

crea această alianță globală împotriva mașinării morții este, de asemenea, crucial dacă dorim să dăm o nouă perspectivă mișcării de eliberare socială prin organizarea orizontală, la nivel local, regional și, în cele din urmă, global, având ca obiectiv o întâlnire globală (poate cu ocazia zilei de 1 Mai 2024).

În acest punct, trebuie să mulțumim locuitorilor din Ljubljana care ne-au primit cu brațele deschise și care, timp de patru zile, ne-au găzduit, ne-au hrănit și ne-au făcut posibilă în multe alte moduri participarea la această frumoasă reuniune politică. Este clar că o adunare de o asemenea amploare nu ar fi fost posibilă fără sprijinul semnificativ al locuitorilor orașului. Ljubljana de dedesubt a confirmat încă o dată că legăturile organice dintre oamenii reali, legați între ei prin dragoste, solidaritate și respect, se află în centrul luptelor noastre. Încă o dată s-a demonstrat limpede că nicio intervenție a statului nu poate rupe aceste legături din Balcani și nu numai. În aceste ultime zile legăturile n-au făcut decât să se întărească.

Este clar că trebuie să creăm mai multe astfel de spații în care să ne întâlnim, să discutăm și să ne organizăm la diferite niveluri și în diferite forme. Rețeaua de solidaritate din Balcani este hotărâtă să își consolideze eforturile de organizare și în viitor, prin diverse inițiative comune. Ne vom revedea, de altfel, în curând la întâlnirea antiautoritară de la St. Imier⁴ și vom căuta noi oportunități de a duce mai departe procesele începute la TACB 2023.

Un alt spațiu de acest fel va fi reprezentat, firește, de următorul târg balcanic, care va avea loc în 2024 și se va ține pentru prima dată într-o țară de limbă albaneză, la Priștina, în Kosovo.

Participantele/x/ții la Târgul de Anarhist de Carte din Balcani 2023
9 iulie 2023, Ljubljana

*

Textul a apărut inițial pe blogul Balkan Anarchist Bookfair 2023.⁵

4. <https://hide.espiv.net/?https://anarchy2023.org/en>

5. <https://bab2023.espivblogs.net/final-statement-of-the-balkan-anarchist-bookfair-2023/>

INVITAȚIE: TÂRGUL ANARHIST DE CARTE DIN BALCANI, PRIȘTINA 2024

Cu mare entuziasm vă anunțăm că, pentru prima dată, cea de-a 16-a ediție a Târgului Anarhist de Carte din Balcani 2024 (TACB) va avea loc în Priștina, Kosova, în perioada 5-7 iulie 2024.

TACB nu este doar o platformă de promovare a cărților, ci și un loc pentru schimb de informații și idei, de creare de noi inițiative și de consolidare a colectivelor. Ca atare, de mai bine de 20 de ani, acesta reprezintă o mărturie a angajamentului nostru colectiv față de solidaritate, rezistență și colaborare, dincolo de granițele artificiale ale Balcanilor.

TACB se desfășoară într-un moment crucial când capitalul trece printr-o criză obișnuită de acumulare, focurile războiului fac ravagii în întreaga lume, ducându-ne în pragul unui război mondial, iar fascismul, în forma sa explicită, se răspândește ca un foc de paie. Statele se militarizează tot mai mult, iar populațiile sunt tot mai controlate și supravegheate, ceea ce duce la destrămarea comunităților și legăturilor de solidaritate dintre oameni. Și pentru că orice disidență a ajuns să fie reprimată, capitalul circulă liber, extinzându-se mereu către noi surse de exploatare.

Balcanii nu fac excepție. Asistăm la militarizarea tot mai accentuată a țărilor din Balcani, cu stocuri de arme și tehnologii din ce în ce mai avansate, cu planul de a introduce servicii militare obligatorii. Iar sub pretextul interesului național și prin intermediul discursului naționalist și rasist, au fost introduse și mai multe metode opresive de control al populației, adesea în detrimentul minorităților etnice, sociale și politice. Puterea politică a fost centralizată și mai mult, represiunea politică se desfășoară mult mai deschis, în timp ce organizațiile politice au fost neutralizate datorită procesului de ONG-izare, reflectând logica neoliberalismului care s-a infiltrat în fiecare colț al vieții politice, sociale și culturale.

În același timp, patriarhatul, parte integrantă a exploatarei capitaliste, creează un mediu tot mai ostil pentru toți, dar mai ales pentru femei și pentru comunitatea LGBTQI+, cu un număr tot mai mare de femicide și atacuri fizice, menținând un mediu ostil atât în

sfera publică, cât și în cea privată, precum și prin încercările de a ne controla corpurile. Aceeași logică patriarhală dă naștere fanatismului religios, al cărui fals antagonism, împreună cu conservatorismul național, nu face decât să consolideze sistemul patriarhal.

La scară internațională, Balcanii joacă un rol crucial în politica globală. Manevrelor geopolitice ale NATO și ale Federației Ruse mențin o influență directă asupra regiunii. În același timp, reformele neoliberale au oferit deja acces la capitalul internațional, în special la capitalul din UE, China și Turcia, care a obținut controlul asupra tuturor infrastructurilor publice esențiale din întreaga regiune a Balcanilor. Și dacă Balcanii sunt interconectați cu piețele internaționale de exploatare, acum devin și mai interconectați în ceea ce privește controlul populației și al circulației în beneficiul centrelor capitalului. Balcanii nu mai sunt doar granița „Fortăreței Europa”, ci mai degrabă o „bază avansată” pentru controlul populației de migranți prin găzduirea unor centre de detenție a migranților, cum ar fi, de exemplu, cel planificat în Albania în numele Italiei.

În calitate de anarhiste/ști/x, ne-am arătat întotdeauna angajamentul de a ne organiza dincolo de granițe, de a crea structuri de solidaritate și de a găsi modalități de a rezista opresiunii. Confruntându-ne azi din nou cu toate provocările amintite, pe care le resimțim ca locuitori ai regiunii balcanice, trebuie să ne regăsim puterea și modalitățile de a răspunde structurilor de opresiune cu maximă urgență.

Astfel, și în acest an, la fel ca la TACB-urile anterioare, facem apel la editurile și inițiativele anarhiste, precum și la mișcările anarhiste și antiautoritare din geografia Balcanilor, dar nu numai, să își planifice participarea la BAB2024 de la Priștina. Salutăm toate persoanele și grupurile interesate să se alăture procesului de organizare a evenimentului.

Pentru informații suplimentare, întrebări și propuneri, contactați-ne la adresa bab2024@riseup.net sau vizitați bab2024.espivblogs.net

Adunarea Târgului Anarhist de Carte din Balcani 2024

CRAIOVA ANARHO-PUNK ȘI ANTIFASCISTĂ

Fragmentele fac parte dintr-o convorbire mai lungă, de câteva ore, purtată în primăvara anului trecut cu doi anarhiști activi în grupurile care s-au coagulat la Craiova între finalul anilor '90 și primii ani de după 2000. Pentru a urmări mai ușor firul discuției, am încercat să grupăm cronologic și tematic răspunsurile. Evident, am lăsat multe lucruri deoparte, de pildă chestiunea, dezbătută mai pe larg, represiunii împotriva mișcării anarhiste de atunci.

Până vom scoate și o versiune neabreviată a discuției noastre, puteți citi în rândurile care urmează despre cum s-a politizat scena punk în acei ani, despre scena anarho-punk și educația antisexistă, despre acțiunile de stradă ale anarhiștilor la Craiova, despre internaționalism, antirasism și lupta împotriva dreptei extreme, dar și despre anarhie ca utopie a prezentului.

VECHEA GENERAȚIE

Ca să vorbim de cum s-a ajuns la [producția] asta de fanzine, de documente scrise, de reviste [anarhiste], e nevoie să intrăm în cum s-a trecut de la punk la anarho-punk în România și în Craiova, în cazul acesta. În Craiova, punkul cred că era dinainte de revoluție. Adică, noi ne-am întâlnit [cu] punkiștii bătrâni, care mulți erau mult mai mari decât noi și veneau [de] dinainte revoluție, aveau deja experiențe, întâlniri ale lor, ca să zic așa, într-o formă

auto-organizată. Nu știu dacă exista o conștientizare a acestui cuvânt la momentul respectiv. Cred că se trata mai mult ca grupuri, găști, cum se numeau pe atunci. Iar din punctul ăsta de vedere, Craiova a avut norocul de a număra multe găști de genul ăsta.

Dar ce voiam să spun, și-n Craiova, punkiștii ăștia bătrâni, cum erau numiți, ce-au avut ei foarte important, după părerea mea? Nevoia de a sta împreună, de a se găsi. [...] Pentru mine, chestia asta a fost foarte importantă. N-aveau nicio informație, n-aveau nimic (sau aproape nimic), totul fiind limitat din cauza traiului și cenzurii din pușcăria ceaușistă de atunci. Probabil că mulți încă nu aveau habar ce era ăla anti-autoritarism, de fapt. [...] Se poate vorbi de o formă antisocială, de o subcultură care se naștea de la 5-6 persoane. S-a născut de jos în sus, așa cum trebuie să se nască, din nevoia oamenilor de a sta împreună, de a face ceva împreună.

PRIMA SCHIMBARE, PRIMA SCÂNTEIE

Prima schimbare a fost când, ascultând punk acasă, ne-am hotărât să ieșim din casă și să căutăm alți punkiști ca noi. Să vedem ei ce zic, cine sunt. Asta a fost prima scântie. Am ieșit din casă, am mers în centrul orașului și-am început să găsim alți punkiști, să vorbim cu ei. [...] Trebuie ținut cont și că punk-ul în perioada respectivă avea un sens de

libertate. Era un fel de legătură cu libertatea, dar și cu exteriorul. Până atunci noi stătusem într-o închisoare, ca să zic așa. Iar, chestia cu muzica cred că a fost și primul contact cu străinătatea, cu ceea ce era în exterior, cu nouitatea. Și mi-aduc aminte că muzica era aproape, cum să zic, o chestie subversivă. Adică când avea unul o casetă și-o dădea așa ca și cum ar fi fost o chestie nemaipomenită.

Pentru noi era o treabă fantastică, inclusiv muzica era o evadare din societatea în care trăiam. Iar chestia cu punk-ul nu a făcut altceva decât să ne unească în dorința asta de libertate... Noi veneam dintr-o ură împotriva sistemului, împotriva comunismului, iar punk-ul era singura chestie care ne dădea asta, crea legătura asta.

DE LA REVOLTA PUNK LA REVOLTA PUNKIȘTILOR

Noi aveam puține informații. Dar când ne-am întâlnit cu cei mai bătrâni, ei aveau câte ceva, cărți xeroxate care vorbeau despre anarhie. [...] În momentul când au făcut *Revolta Punk* (1994 – *n.n.*), poate că nu era atât [de politizată scena]. Dar *Revolta Punk* era o revistă politică, pentru că vorbea despre punk, despre anarhism și încerca să facă legătura asta. Noi, la Craiova, influențați de treaba asta, de *Revolta Punk*, [...] am zis, hai să facem noi una, să facem și noi o revistă. Eram nou-veniții, cum s-ar spune.

Și am vorbit de câteva ori, ne-am întâlnit într-un bar și-am zis, vrem să facem revista asta, hai s-o facem. Păi și ce spunem în revista asta, ce ne interesează pe noi? Vorbim despre libertate, că libertatea e chestia. Începem de la cuvântul ăsta: libertate. Și de-aici vedem unde ajungem. Nici n-am zis cum să-i spunem, cum s-o chemăm, nu știu ce.

Am mers la ștrand, zilele următoare. Și când ne-am întors de la ștrand, taică-meu îmi spune, vezi că te-a căutat poliția. Au zis că tre' să te prezinți la poliție mâine. [...] Cum am ieșit de acolo, ne-am chemat prietenii și le-am zis ce s-a întâmplat. Ce credeți de treaba asta? Am vorbit că facem o revistă despre libertate și ne cheamă ăștia la „Securitate”. [...] Și-am vorbit despre treaba asta. Și-am hotărât să luăm atitudine, să nu lăsăm autoritățile să ne calce în picioare.

CRAIOVA ANARHO-FRONT

Ce vreau să subliniez, Craiova Anarho-Front nu era o organizație... era o ambiție! Nu era un colectiv bine definit. Era, cum s-ar zice acum, o tensiune a oamenilor din Craiova, a anarhiștilor, a punkiștilor, care, în baza situațiilor de atunci, au luat atitudine în mod spontan, au pus în picioare anumite forme de protest. Dar era totuși începutul unei forme de trecere de la punk, ca să zic așa, la a lua poziție. Și chiar a ieșit din punk, adică am luat-o în serios cu anarhismul.

Aveam puține posibilități să ne opunem autorităților. Și de-aia am ales numele Craiova Anarho-Front, ca să pară ceva foarte puternic și foarte rău; ca o sfidare împotriva autorităților, a represiunii. [...] Și de-aici am înțeles multe, am înțeles că ideea de libertate sperie autoritățile și sperie statul în maniera în care l-a speriat. Că ei s-au organizat împotriva noastră, atunci a fost nevoie să ne organizăm și noi într-un fel ca să putem să rezistăm.

Ieșirea primelor scrieri semnate cu sigla Anarho-Front a preocupat foarte mult autoritățile, pentru că nu exista totuși controlul capilar care există acum. Și habar n-aveau cine eram, despre ce era vorba, iar chestia asta le-a creat mari temeri. În plus, sigla era atât de puternică, „Craiova Anarho-Front”... Când a fost emisiunea la televizor despre anarhiștii sata-niști, exact după, orașul s-a trezit într-o dimineață cu toate instituțiile cu steaguri negre și roșu-negre, ca și cum am fi revendicat Craiova, ca și cum am fi luat-o noi. Erau peste tot, la primărie, la tribunal era steagul negru, la Teatrul Național...

PUNK-UL CA AMENINȚARE

Din violența statului se naște violența societății, în general. Și din aia și violența noastră, așa cum era ea. Adică, cu siguranță, noi eram o generație traumatizată de violența istorică și de violența socială a perioadei respective. Venisem după revoluție, era o violență, ca să zic așa, în întreaga societate. Ceea ce pe noi, aflați în minoritate, ne-a împins să ne apărăm.

Dacă erai punkist trebuia să te confrunți, cum ar veni, cu închiderea, cu obtuzitatea oamenilor din jur, a familiei care nu te accepta cu creasta în cap, și mulți au ales să părăsească casa și, împreună cu alții ca ei, să ocupe beciuri, să găsească alternative la lipsa de libertate. Care pleca în primul rând de la familie, după aia se dezvolta odată ce ieșeau din scara blocului. Când ieșeau în stradă aveai de-a face mereu cu oameni care îți se opuneau, pentru că pentru ei diversitatea ta estetică era o amenințare. Și așa și era. Trebuia să te bați cu lumea pentru a-ți apăra libertatea și identitatea, cum ar veni. Dar a fost și singurul mod de a ne... conserva, într-un fel.

ANARHA-PUNK-UL ȘI LUPTA PENTRU EMANCIPAREA DE PATRIARHAT

Au fost două perioade. Una în care eram mai puțin atenți, iar comportamentele difereau în realitate uneori de ideile pe care ziceam că le avem. Adică era problema sexismului, misoginismului, inclusiv raportul cu restul lumii, care era destul de agresiv. Problemele existau, bineînțeles, nu era totul perfect. Abia după aceea, prin emancipare, prin discuții, prin elaborarea textelor, s-a creat o evoluție și-o emancipare, inclusiv a unei părți bărbătești, ca să zic așa, care făcea parte din mișcare.

Și femeile erau punkiste și nu puteau să suporte chiar așa fără să zică nimic. Și chiar aveau multe de zis, multe de zis. [...] Și prima dată, îmi amintesc că a fost un graffiti la Teatrul Național: M.F.E.B., care era Mișcarea Feministă pentru Emanciparea Bărbaților. Că ele au zis, dom'le, ce să ne mai emancipăm?! Noi suntem deja emancipate, idiotii ăștia trebuie să se emancipeze, bărbații. Și aveau dreptate. Și așa a început cu ideea de Lovekills, care a fost tot un fanzin anarho-punk la început. Făcut de fete, de femei și mai mult pentru ele. Adică să sublinieze că și noi am avut ceva de spus în punk de la început, ca să nu mai vorbim de anarhism. Pentru că femeile și bărbații, normal, suntem toți la fel, suntem egali.

I MAI, „HRANĂ, NU BOMBE”, SOLIDARITATE CU MUNCITORII

Una dintre primele acțiuni în stradă a fost și o inițiativă de 1 Mai. Am făcut o inițiativă informativă pentru care am cerut aprobare, dacă nu mă înșel, pentru o expoziție de artă. Bineînțeles că noi eram artiștii, dar nu în sensul în care se așteptau ei. Și atunci a trebuit să facem niște panouri pe care noi le-am îmbogățit cu tot felul de mesaje împotriva burgheziei, împotriva războaielor, pentru pace între muncitori și chestii de genul ăsta. Și așa am reușit să mai facem un pic de propagandă. Că toți ieșeau să facă grătare, să sărbătorească 1 Mai. Și ziceau, dar voi, anarhiștii, unde ați mai auzit voi de anarhism? Cum ziceau securiștii, că-n România n-a fost niciodată nimic, că nu știu ce. De unde și până unde? Ce-i aia anarhism!? Păi, sărbătoriți 1 Mai. 1 Mai ce e? Unde era 1 Mai fără anarhiști?

Să nu uităm că a fost și „Food not Bombs”. Am chemat copiii străzii, le-am dat să mănânce. Și oamenii ziceau, cum e posibil așa ceva? Ce, voi vreți să schimbați lumea? Le ziceam: dacă eu, care n-am bani nici măcar de-o bere, reușesc să le dau să mănânce la copiii ăștia, dacă le-ai da și tu o mână, dacă am face toți asta, nu ar mai fi nicio problemă. Problema asta de fapt nu există în România. Există pentru că vreți voi și pentru că nu sunteți de partea noastră, pentru că vă mirați cum facem treaba asta, că nu putem să schimbăm lumea. Sigur că putem s-o schimbăm, e foarte simplu. De ce să nu le dăm să mănânce? Voi aruncați mâncare acasă, aveți frigiderule pline. Eu nu-l aveam, dar ei da, ăștia care ziceau că nu putem să schimbăm lumea. Și au început încet, încet

să ne privească cu alți ochi, adevărul ăsta e, chiar dacă nu ne sprijineau direct. Și s-a ajuns până acolo încât oamenii să ne sprijine direct.

Un alt exemplu de luare de atitudine a mișcării a fost și cu altă ocazie, a fost o grevă a muncitorilor din Craiova care cereau drepturi în fața patronilor și a instituției. Iar în momentul respectiv, inclusiv noi, o parte a punkiștilor, a anarhiștilor, am decis să participăm. Iar când am ajuns acolo, în piață, bineînțeles, ne-am lovit imediat de reprimerea poliției. Am fost imediat încercuți în mijlocul muncitorilor de forțele de ordine. Și au încercat să ne îndepărteze de grevă, zicând că noi nu avem nicio treabă cu greva respectivă. Bineînțeles că noi am adus materialele noastre, cu steagurile noastre, am dat manifeste la sindicaliști, la muncitori, la toți protestatarii din piață. Momentul interesant a fost când s-a creat o solidaritate de clasă, exact când poliția a vrut să ne ia pe sus, ca de obicei. Au intervenit muncitorii și muncitoarele care erau în piață și s-au opus poliției spunând: plecați, dom'le de-aici, ei sunt parte din noi, sunt copiii noștri.

ANTIRASISM ȘI ANTINAȚIONALISM

Mișcarea punk se legase de alte orașe, de alte persoane care nu erau în același oraș cu noi, a creat legături în străinătate. Muzica ne-a ajutat și din punctul ăsta de vedere, s-a creat, cum ziceam, un internaționalism plecând de la muzică în primul rând. În afară de faptul că eram și noi de diferite etnii și chestia asta pentru noi nu era absolut nicio problemă, cum ar veni. [...] Pentru că idealurile noastre erau internaționale, erau pentru o

lume fără frontiere. Înțelesesem bine că doar uniți putem face ceva și schimba lumea. Iar noi am avut norocul ăsta, prin anarhism, l-am putut trăi în mod direct. Adică numai anarhismul ne-a dat deja deschiderea față de restul lumii. Bineînțeles că, după asta, rasismul nu era decât o prejudecată ruptă de viața noastră.

De fapt, prin legăturile care s-au făcut prin muzică, prin trupele care veneau din străinătate sau inclusiv prin trupele din România, din Craiova, care plecau în străinătate, s-au stabilit și primele contacte cu alte realități, ca să zic așa, atât muzicale cât și culturale, libertare. Și bineînțeles că chestia asta a dus la o dezvoltare, o îmbogățire a noastră și din punct de vedere al conceptelor. Pentru că noi reușeam să discutăm și cu alte persoane care trăiau aceleași situații, dar în alte țări. Internaționalismul devenise realitate, cum ar veni.

Mișcarea punk s-a politizat și s-a declarat clar antirasistă, antinaționalistă, internaționalistă, iar pe partea ailaltă, tot cam în aceeași perioadă, au început să apară primele grupări de dreapta. [...] De-acolo a apărut inclusiv o nevoie de a lua și mai mult o atitudine antirasistă și antinaționalistă pentru a ne opune noilor organizații de extremă dreapta care apăreau prin România. Noi, din noroc, în Craiova nu am avut prea multe elemente organizate. Existau, bineînțeles, și-n Craiova. Dar nu au reprezentat niciodată o problemă reală, fiind puțini. Și cred că aspectul ăsta s-a datorat și ideilor care existau în Craiova. Nu au lăsat să crească anumite mișcări de dreapta.

„CULTURA REZISTENȚEI, EDUCAȚIE PENTRU REVOLUȚIE”

A fost dificil pentru că în România până atunci nu am avut un schimb direct de experiențe, în sensul revoluționar. Nu am avut un contact cu experiențele oamenilor care erau înaintea noastră. [Asta a fost diferența față de] alte țări unde exista deja o cultură a rezistenței și a revoluției, ca să zic așa, o cultură libertară. Iar pentru noi a plecat [totul] de la zero.

Noi am plecat de la puținele lucruri pe care le-am avut, dar am avut norocul ăsta de a le transforma într-o utopie prezentă. Noi am trăit, într-adevăr, chestia asta, noi anarhia am trăit-o în relațiile noastre, în ceea ce făceam. Iar chestia asta, o repet, anarhismul relațiilor se creează ciclic în viață. Adică eu, în viața mea, cam prin toate orașele prin care am stat și împreună cu camarazii pe care i-am întâlnit, anarhismul a continuat.

Duceam [anarhismul] cu noi, de aia eram periculoși. Îl ducem în continuare cu noi. Iar câteodată chestiile care se creează împreună cu ceilalți duc la realizarea momentelor ăstora care ajung să fie considerate realități utopice. Anarhia nu e o utopie, e o chestie prezentă, pe care noi o trăim.

Deși nu am avut multe informații, noi anarhia am inventat-o în experiența cotidiană, prin noi înșine. De la puținele texte pe care le-am avut, am încercat să ne imaginăm și să aplicăm ce era auto-organizarea, ce era autogestiunea, ce era atitudinea față de sistem, lupta de clasă. Erau chestii pe care încercam să le aducem mereu în realitatea noastră. Atitudinile împotriva rasismului, sexismului. Deși nu existau informații, am ajuns la o intensitate de raporturi care a dus, cum ziceam înainte, la a trăi într-adevăr eliberarea asta.

Într-un fel pe noi ne-a salvat anarhia, ne-a salvat punk-ul. Dacă azi suntem ceea ce suntem și reușim să avem legături și frați în toată lumea, e datorită chestiei ăsteia. Deci anarhia e ceva care există acum. Nu era o chestie pentru viitor, noi făceam propagandă ca să se schimbe odată lumea. Lumea se schimba și cu noi. Schimbându-ne noi, se schimba și lumea.

ZĂRI FĂRĂ FRONTIERE

Plecând din România, personal, am avut de-a face cu bucuria de a întâlni camarazii de aici și împreună cu ei am continuat lupta împotriva sistemului capitalist și puterii în general. Numai că, bineînțeles, multe

persoane dintre noi care au plecat din România au lăsat un gol în urma lor și cred că mulți chestia asta au trăit-o ca o deziluzie, pentru că s-au văzut într-un fel abandonati. Dar, repet, lupta cred că trebuie să fie internațională, fără frontiere, ceea ce pe mine m-a făcut să continui lucrurile, inclusiv de aici, mereu cu o viziune, cu o atenție față de locul de unde am plecat, din punctul de vedere al ideilor pe care le aveam. Am încercat mereu să contribuim la mișcarea din România în posibilitățile pe care le aveam. Dar nu am avut o mentalitate patriotică, o legătură doar cu țara de plecare. [...] Parcursul care a început în România, n-a făcut decât să se dezvolte în alte părți, cu alte persoane, cu aceeași idee pentru schimbarea întregii lumi.

PRIVIND ÎN URMĂ

[Totuși, toate chestiile astea, grupurile de „punkști bătrâni”, activitatea din Craiova, fanzinele etc.] au ajutat. Și au ajutat cultural multe persoane din perioada respectivă. Eu azi pot să număr mulți prieteni în România, nu neapărat camarazi, ca să zicem așa, în activitate politică, dar de care ne leagă o prietenie profundă și cu care continuăm să împărtășim o sensibilitate pentru o lume diferită, o lume mai bună, liberă. [...] Ne-am schimbat noi, s-au schimbat și ei... Iar dacă azi există niște persoane din generația mea, [dar nu numai], care privesc lucrurile diferit, e și datorită experiențelor de atunci. Că persoanele astea sunt totuși sensibile la niște argumente și nu au devenit niște reacționari pur și simplu.

Putem spune că experiența mișcării punk și anarho-punk din Craiova din acea perioadă, împreună cu experiențele prietenilor și camarazilor din întreaga țară, din Timișoara, București, Iași, Bacău, Constanța, Cluj, Galați, Ploiești, Bistrița, Brașov, Sibiu etc., au avut o contribuție semnificativă la mișcarea libertară și anarhistă din România, stabilind primele contacte și legând România de mișcarea anarhistă internațională. Protestele împotriva summitului NATO din București (2008) au fost doar unul din rezultatele acestei lupte comune, locale și internaționale.

COLECȚIA ANARHIVATĂ ÎN 2023

2.3 Colecție reviste sec. XX (1901-1947)

1. Revista Ideei (1900-1901)
2. Revista Ideei (1900-1910): index și copertă
3. Revista Ideei (1901-1902)
4. Revista Ideei (1903)
5. Revista Ideei (1904)
6. Revista Ideei (1905)
7. Revista Ideei (1906)
8. Revista Ideei (1907)
9. Revista Ideei (1908)
10. Revista Ideei (1909)
11. Revista Ideei (1910)

3.2 Colecție volume sec. XX (1948-2000)

12. „Trudiții. Icoane din norod”, Iuliu Neagu-Negulescu (1902)

3.5 Colecție broșuri sec. XX (1948-2000)

13. „Povestiri cenzurate”, Iuliu Neagu-Negulescu (1919)

4.3 Colecție reviste sec. XXI (2001-20xx)

14. Revolta! # 1 (2003)

4.4. Colecție zine sec. XXI (2001-20xx)

15. News from the fields and beyond # 1 (2006)
16. Ura # 14 (2004)

4.5 Colecție broșuri sec. XXI (2001-20xx)

17. Info-propaganda: Cazul Sacco & Vanzetti. un asasinat politic (2008?)
18. Info-propaganda: Despre putere, 5 interviuri cu Michel Foucault (2008?)
19. „Abolirea muncii”, Bob Black (2009)
20. „Către distrugerea învățământului”, Jan. D. Matthews
21. „Copilul”, Raoul Vaneigem
22. „Fluturi, poliamorie și ideologie”, Aviv Etrebilal

4.6 Colecție diverse sec. XXI (2001-20xx)

23. Autocolante Frontul Antifascist Craiova (2004-2008) # 1
24. Autocolante Frontul Antifascist Craiova (2004-2008) # 2
25. Autocolante Craiova (2009) # 3

26. Autocolante Spațiul DIY Craiova (2012-2014) # 4
27. Gândește global, acționează local! (2007)

4.7 Colecție fluturași sec. XXI (2001-20xx)

28. Craiova Anarho-Front: „Anarhismul” (2005?)
29. Critical Mass București (2007)
30. Fluturaș „1 Mai. Solidaritate” (2008?)
31. Info-propaganda: „Nu rasismului!” (2007?)
32. Manifest C.A.F. (Craiova Anarho-Front) (2005)
33. Prezența militară SUA în România (2008)
34. „Camp Inski”: Campanie Anti-G8 la Marea Baltică (2006)

4.8 Colecție afișe sec. XXI (2001-20xx)

35. Afiș party benefit Lady Fest Romania (2007)
36. No Border Festival Timișoara #2 (2006)

5. Colecție fotografii, portrete etc.

37. Mechel Stanger, portret (1934)

6.1 Colecție afișe concerte și festivaluri DIY+

38. Afișe concerte punk, acțiuni și festivaluri București (2001-?)
39. Afișe concerte și alte materiale Terror Art (1997-2002)

6.3 Colecție acțiuni, proteste, marșuri și festivaluri

40. Timișoara Tattoo Circus (2018)

6.4 Colecție graffiti

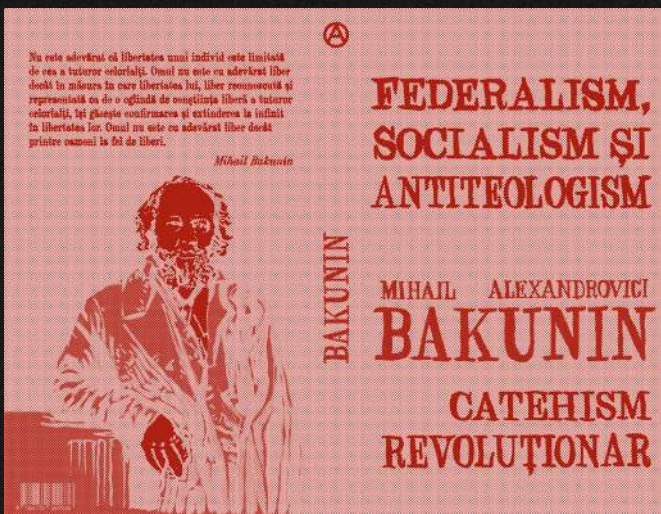
41. Graffiti „Antifa”
42. Graffiti „ANTIFA”
43. Graffiti „CAF” (Craiova Anarho-Front)
44. Graffiti „Steag Acțiunea Antifascistă” + Stencil „6, vin punkiștii”
45. Graffiti Fuck PTN
46. Graffiti VEGAN! + Antifa
47. GRIND DOWN WHITE POWER!
48. NOUL COD AL MUNCII = REINVENTAREA SCLAVIEI!

CĂRȚI ȘI BROȘURI NOU APĂRUTE LA PAGINI LIBERE

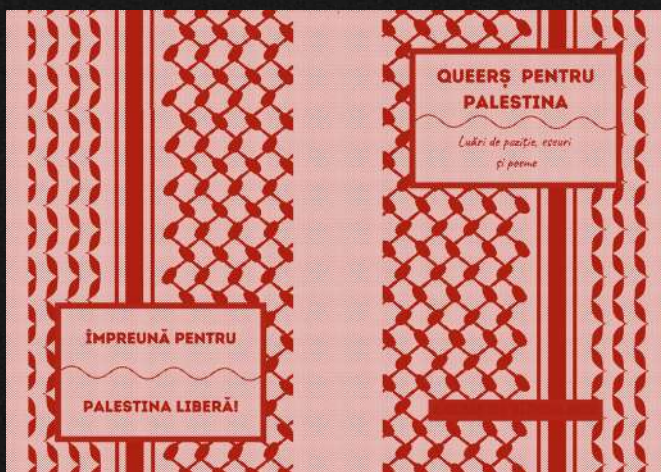
CĂRȚI

SĂ NE AMINTIM DE SPANIA
(MURRAY BOOKCHIN)

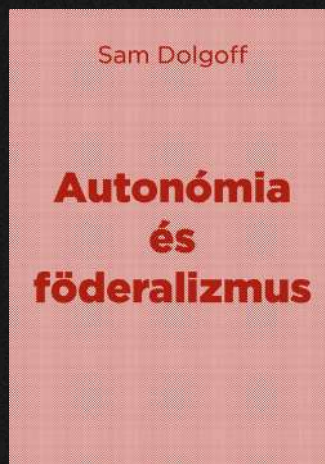
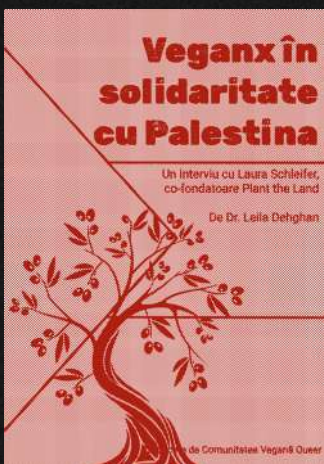
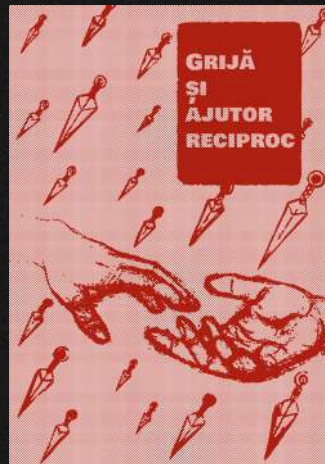
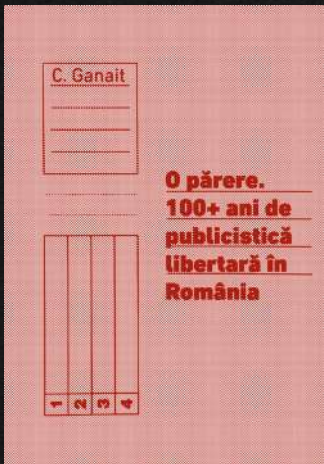
FEDERALISM, SOCIALISM ȘI ANTITEOLOGISM
& CATEHISM REVOLUȚIONAR (MIHAIL
BAKUNIN, TRAD. BOGDAN RUSU)

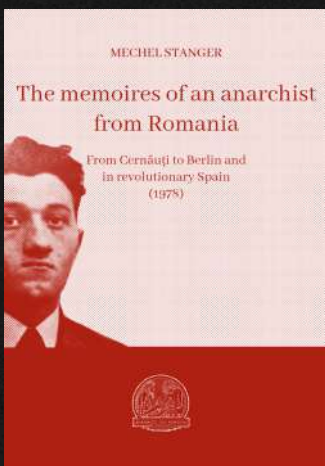
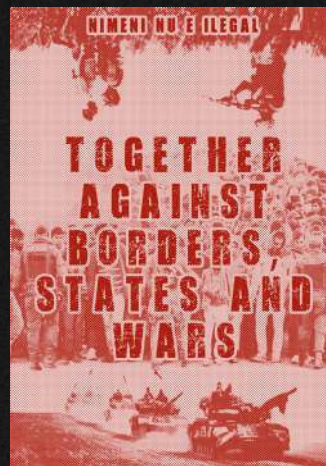
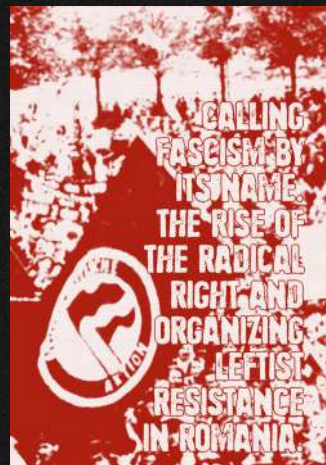
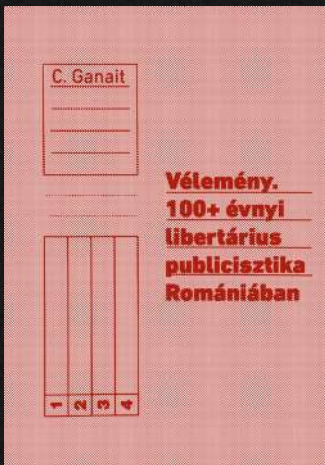
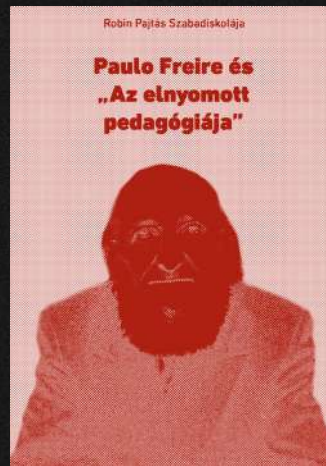
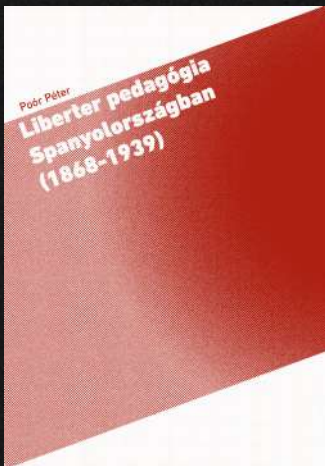

QUEERȘ PENTRU PALESTINA (LUĂRI
DE POZIȚIE, ESEURI ȘI POEME)

BROȘURI

REȚETĂ (DE LA COOP.):

CHEC VEGAN CU IERBURI PROASPETE & FRUCTE

- » 1 cană apă minerală
- » 1/2 cană zahăr
- » 1/2 cană ulei floarea soarelui
- » 2 căni făină
- » 2 lingurițe esență vanilie
- » 2 lingurițe praf de copt
- » 1 cană fructe proaspete (piersici, mere, căpșuni - ce aveți și ce vă place) tăiate și tăvălite prin 1 lingură făină

- » 5 linguri ierburi proaspete mărunțite (busuioc, mentă, rozmarin, salvie - ce aveți)
- » coaja și zeama de la 1 lămâie

Preîncălziți cuptorul. Se amestecă toate deodată, mai puțin apa care se adaugă la sfârșit, se pune în tavă cu hârtie de copt și se coace 30-40 min la foc mediu. E gata când e rumenită deasupra și dacă scobitoarea înfiptă la mijloc iese curată.

Câteva sugestii și idei la care să vă gândiți atunci când organizați un **Food not Bombs**:

- » păstrați igiena spațiului de gătit și a instrumentelor, spălați legumele și ambalajele folosite la transport și la servire. Spălați-vă pe mâini des.
- » atunci când faceți meniul, luați în calcul posibile alergii și opțiunea unei mâncări mai puțin sau deloc condimentate/iuți.
- » porția de mâncare pentru o persoană cântărește în medie 400-500g.
- » o mâncare nutritivă conține carbohidrați (cartofi, paste sau orez), diferite legume și proteine (leguminoase) gătite. Dacă aveți posibilitatea, adăugați salate din legume proaspete sau semințe.
- » un desert, ceva dulce este întotdeauna apreciat.
- » gândiți-vă la timp: programați gătitul astfel încât la servire mâncarea să fie caldă și să evitați reîncălzirea.
- » pregătiți un banner cu **Food not Bombs** și un mic flyer despre acțiunea voastră.

Cantități orientative pentru o porție pentru felul principal (în varianta lor uscată):

- » orez 50g -70g
- » paste: 90g
- » cartofi: 200g-300g
- » leguminoase (fasole, linte, mazăre, bob, năut): 30g-60g
- » legume: 150g-250g
- » fructe: 100g-150g

UNDE MAI CITIM CE MAI CITIM

↓ **BIBLIOTECA ANARHISTĂ**
<https://ro.theanarchistlibrary.org/>

În decembrie 2022 a fost lansată și versiunea în limba română a Bibliotecii Anarhiste („The Anarchist Library”), cea mai mare arhivă de texte anarhiste la această dată, cu materiale în peste 20 de limbi, printre care și limba română.

Secțiunea în limba română este actualizată regulat și cuprinde deja o colecție bogată de texte pe diferite teme, preluate de pe blogurile, din arhivele și publicațiile antiautoritare, mai mult sau mai puțin recente, de la noi.

Nu e o întâmplare, pe de altă parte, faptul că, de-a lungul timpului, multe colective anarhiste s-au

organizat în jurul unor biblioteci, spații de (auto)educație, mici librării sau proiecte editoriale. Dincolo de munca de păstrare a unei memorii, astfel de arhive rămân locuri ale unei cunoașteri vii, angajate și prezente. Astfel că, nu de puțin ori în istoria mișcărilor de emancipare, bibliotecile anarhiste au devenit spații ale rezistenței, ale învățării și solidarității.

Vă invităm, așadar, să urmăriți Biblioteca Anarhistă, un proiect care vine oarecum în completarea și sprijinul demersului nostru anarhivistic și pe care vi-l recomandăm.

↓ **BIBLIOTECA A.CASĂ**
Cluj (în imaginea de mai jos)

Un loc comod în spațiul autonom a.casă, în bibliotecă vei găsi materiale tipărite – cărți, fanzine, reviste, postere, autocolante – dedicate criticii sociale radicale și artei politice, dar și multor altor subiecte. Avem peste 700 de cărți și nenumărate zine despre acțiune directă, feminisme, punk și DIY, ecologie, istorie

și teorie radicală, anti-represiune, mișcări sociale etc. Poți căuta cărțile în catalogul nostru online: libracasa.librarika.com

Primim cu bucurie donații de cărți și sugestii.

Pentru noutăți și program, urmărește-ne pe ig @ [acasacluj](https://www.instagram.com/acasacluj).

↓ BIBLIOTECA FILARET 16 București

Spațiu DiY deschis în București, Filaret 16, continuă să adune cărți pentru biblioteca aflată încă la început de drum. Am strâns până acum cărți și reviste feministe, despre anarhism, educație anti-rasistă, anti-transfobă, anti-autoritară, diferite perspective și voci de stânga, punk și DIY, și alte subiecte super captivante. Dacă vreți să ne faceți cadou o zină, revistă sau carte care credeți că s-ar potrivi în biblioteca noastră,

lăsați-ne un mesaj privat pe pagina de Facebook sau Instagram @Filaret16DiY.

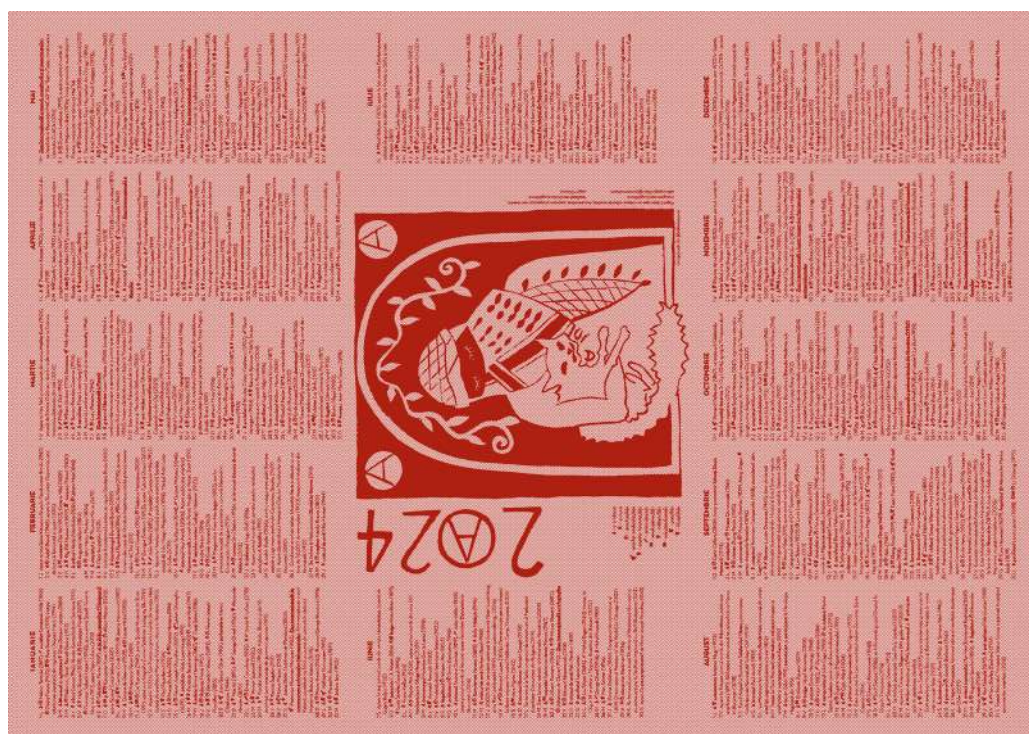
Dintre editurile și inițiativele editoriale din România, veți putea citi la noi: Black Button Books, CUTRA, Dezarticulat, Pagini Libere, Fractalia, Hecate, Literatură și Feminism, Posthum Journal și multe alte nume locale pe care sigur vă veți bucura să le regăsiți aici!

↓ BIBLIOTECA CENTRUL SOCIAL IEDERA Timișoara

Centrul Social Iedera din Timișoara are și ea, la rândul ei, propria bibliotecă aflată în creștere. Având broșuri și cărți pe teme precum anarhism, marxism, feminism, LGBTQ+, mad, punk, biblioteca este deschisă

oricărei persoane interesate de aceste teme. Pentru a afla când este deschis spațiul, vă invităm să urmăriți pagina de Instagram a colectivului: @csiedera.

Dacă calendarul pentru anul trecut l-am terminat deja la final de noiembrie, calendarul pe anul acesta vine cu o întârziere... bine-meritată! Am decis să facem niște schimbări mari la el, iar pe lângă font, am adăugat diferite „iconițe” (haha) în locul unor denumiri precum „militant/ă/x” sau „educator/oare/x”. Uite așa ne-am trezit cu foarte mult spațiu nou! Ceea ce înseamnă că avem peste 30 de intrări noi în calendar. De la câteva date importante pentru persoanele din Palestina, momente importante în revoluția din Kurdistanul de Sud, la multe altele care au legătură cu mișcarea din geografia noastră locală

BEZNA MINȚII - DEAD END (VERSURI)

O apariție muzicală importantă în 2023 este trupa de hip-hop Bezna Minții, un grup care, în propriile lor cuvinte, „experimentează cu producția de artă politică pornind de la principii DIY și anti-autoritare prin care se articulează un mesaj critic față de structurile opresive ale capitalismului, hetero-patriarhatului și tuturor sistemelor de dominație. Suntem autonomi, nu depindem de vreun finanțator, șef sau grup politic și ne producem prin

propriile forțe instrumentalele, înregistrările, editurile, mixurile sau masterizările.”

În doar câteva luni de activitate au avut concerte la Cluj, București și Timișoara. Pot fi ascultați și susținuți pe mai multe platforme, precum yt sau Bandcamp, și pot fi urmăriți pe platformele de socializare. Dar cel mai bine e să-i vedeți și auziți live.

Susțineți muzica autonomă și underground!

Goarna, sună departe: explozii, sunet de moarte
Nerozii, se țin deoparte în loc să pună burta pe carte

Parte dintre imperii se sparg în mii de puzderii,
frate, nu vreau să te sperii, bazat pe apărare, fix ca John Terry,

Pasată încolo-ncoace, vina de-a-ncepe s-atace,
revolta dospește și coace, se-ajunge la bombe nu doar la capace.

Cioace periculoase, elita trage foloase,
practici profund nemiloase, tot omu' de rând va trage ponoase

Durerea ce-o poartă vântu', acu' le vine lor rândul:
uite, le-nghite pământu', trupe și trupuri întinse de-a lungu'

Multor state și granițe, foamea purtată prin ranițe,
lipsa tradusă în banițe, hrănite cu trupuri drept mranită

Soartă crudă și tragică, lupta e necrofagică,
martiriu nu-i treabă magică, politică ce-i hemoragică,

Lideri cu stiluri manice, n-am încredere-n umanii ce
cu multe mijloace varii ce te pun la pământ ca pe-un lărice

Nu pofta, ci arma-n cui: războiu lor nu-i a orișicui,
când vine mă pornesc hai-hui, să se jertfească nu doresc niciui

Se aleg dintre cei precari, să-i dreseze ca militari,
să lupte pentru demnitari sau chiar și lideri autoritari.

Decizii militare-n dictaturi totalitare,
Bombe nucleare fără servicii sanitare,
Crize financiare ale clasei muncitoare,
Minciunile lui peterson nu îți sunt folositoare.

Sergentul major îi un copil,
Cadavrul soldatului docil,
Am no-chill, man, e nociv
Pace-n orientul mijlociu!

Escrocii epocii, contribuie la genocid,
Farmaceuticele m-au [nenorocit].

Instabil emoțional, stau cu piatra-n buzunar
Am văzut prea multe tavane de spital,
Victimă al proiectului neoliberal,
Ajuns la final, îs mental, antiguvernamental

Rică fără frică bagă xanny în burtică,
Fuga, fuga, fuga când lucrurile se complică
Cădere-n gol neconținută,
Se strică totul într-o clipă,
Nu dau sfaturi, asta-i doar o critică, politică.

Eager with the cleaver, integritatea mea mentală se înclină,
Degeaba ai tu tulpină, dacă nu ai rădăcină,
Cine e de vină, când, totuși, puțină îndrumare nu putea să obțină.

Look around, what the fuck is happening
armies getting bombing permits for nothing
Look around... I said look around...

A war has started and i know it will bring pain in this fucking world
there are some things that were not said: they sold the mountains, they sold the lakes,

They filled the world with cyanide, they dig our grave, day by day,
governments unite to kill the poor, bombs take flight destroying schools,

Thousands die, media doesn't show, they do it for land to dig some more,
they have the power, they have control, they have the power to start a war

You kill the poor, we kill the rich, you son of a bitch, you're worse than a snitch
people will rise and pigs will fall, for what they've done they'll pay for all

You think you're big, I say you're not. You're trained to kill, I'm trained to fight,
stop hiding your rage, get out of the cage: not a single story is written on a page!

On a page, on a page...

